

“Jesucrist, portador d’aigua viva”

Una reflexió sobre el *New Age*

3 de febrer de 2003

PREMISSA

Aquest estudi s’ocupa del fenomen complex del *New Age*, que influeix molts aspectes de la cultura contemporània.

L’estudi és un informe provisional. És el fruit de la reflexió comuna del Grup d’Estudi sobre els Nous Moviments Religiosos, integrat per membres del personal de diversos dicasteris de la Santa Seu: els consells pontificis de la Cultura i per al Diàleg Interreligiós (que han estat els redactors principals d’aquest projecte), la Congregació per a l’Evangelització dels pobles i el Consell Pontifici per a la Promoció de la Unitat dels Cristians.

Aquestes reflexions s’adrecen sobretot als qui estan compromesos en la pastoral, per tal que estiguin en disposició d’explicar de quina manera el moviment *New Age* difereix de la fe cristiana. Aquest estudi invita els lectors a ser conscients de la manera com la religiositat *New Age* s’adreça a la fam espiritual dels homes i de les dones del nostre temps. Cal reconèixer que l’atracció que la religiositat *New Age* exerceix sobre alguns cristians és deguda en part a la manca d’una atenció seriosa en les pròpies comunitats als temes que realment formen part de la síntesi catòlica, com és ara la importància de la dimensió espiritual de l’home i la seva integració amb el conjunt de la vida, la cerca d’un significat per a aquesta, el lligam entre els éssers humans i la resta de la creació, el desig d’un canvi personal i social, i el refús d’una visió racionalista i materialista de la humanitat.

Aquesta publicació reclama l’atenció sobre la necessitat de conèixer i comprendre el *New Age* com a corrent cultural, i també sobre la necessitat que els catòlics coneguin

l’autèntica doctrina i espiritualitat catòlica per tal de valorar correctament els temes d’aquest corrent. Els primers dos capítols presenten el *New Age* com una tendència cultural de múltiples aspectes i ofereixen una anàlisi dels fonaments del seu pensament. Del capítol tercer en endavant es donen algunes indicacions per investigar sobre aquest moviment i comparar-lo amb el missatge cristià. S’hi inclouen també alguns suggeriments de naturalesa pastoral.

Qui vulgui aprofundir l’estudi del *New Age* en trobarà referències útils a l’apèndix. Aquesta obra pretén ser un estímulo per a fer nous estudis que s’adaptin a diversos contextos culturals. També es fixa l’objectiu de promoure el discerniment per als qui cerquen punts de referència segurs per a una vida de més plenitud. Estem veritablement convençuts que a molts dels nostres contemporanis que busquen alguna cosa, nosaltres els podem descobrir una autèntica set de Déu. Com ha afirmat el Papa Joan Pau II en adreçar-se a un grup de bisbes dels Estats Units: «els pastors s’han de preguntar honestament si han prestat prou atenció a la set del cor humà de veritable “aigua viva” que només Crist, el nostre Redemptor, ens pot donar (cf. Jn 4,7-13). Com Ell, nosaltres hem d’insistir “en la dimensió espiritual de la fe, en la frescor eterna del missatge evangèlic i en la seva capacitat de transformar i renovar aquells qui l’accepten» (AAS 86/4, 330).

1. QUIN TIPUS DE REFLEXIÓ?

Les reflexions següents volen ser una guia per als catòlics compromesos en la predicació de l’Evangeli i en l’ensenyament de la fe a tots els nivells en el si de l’Església. Aquest document no intenta oferir una sèrie de respostes completes als nombrosos

interrogants suscitats pel *New Age* o per altres signes contemporanis de l'eterna recerca humana de felicitat, significat i salvació. És una invitació a comprendre aquest corrent cultural i a comprometre's en un diàleg autèntic amb tots els qui estan influenciats pel seu pensament. El document guia els qui estan compromesos en la pastoral a comprendre i a respondre l'espiritualitat *New Age*, ja sigui il·lustrant-ne els punts en què aquesta espiritualitat contrasta amb la fe catòlica, ja sigui rebutjant les posicions exposades pels pensadors *New Age* en oposició a la fe cristiana. El que es demana als cristians és, sobretot, una fonamentació ferma en la pròpia fe. Sobre aquesta base sòlida, es pot edificar una vida que respongui positivament a l'exhortació continguda a la Primera Carta de sant Pere: «estigueu sempre a punt per a donar una resposta a tothom qui us demani raó de la vostra esperança. Però feu-ho suaument i amb respecte, mantenint la rectitud de consciència» (1Pe 3, 15 i seg.).

1.1. Per què ara?

L'inici del tercer mil·lenni no s'esdevé tan sols dos mil anys després del naixement de Jesús, sinó també en un moment en què els astròlegs creuen que l'Edat dels Peixos, que és com coneixen l'era cristiana, arriba al seu terme. El moviment *New Age* pren el nom de l'Edat astrològica de l'Aquari. El *New Age* és una de les nombroses explicacions del significat d'aquest moment històric que bombardegen la cultura contemporània (particularment l'occidental) i és difícil delimitar clarament què és coherent i què no ho és amb el missatge cristià. Per això, sembla que ara és el moment just per fer una valoració, des de l'òptica cristiana, del pensament del *New Age* i del moviment *New Age* en conjunt. S'ha dit, bastant correctament, que avui moltes persones oscil·len entre certesa i incertesa, especialment pel que fa a la seva pròpia identitat.¹ Alguns opinen que la religió cristiana és patriarcal i autoritària, que les institucions polítiques són incapaces de millorar el món i que la medicina oficial (al·lopàtica) no aconsegueix guarir eficaçment les persones. El fet que aquells que adés eren elements centrals de la societat ara siguin percebuts com a no dignes de confiança o privats d'autèntica autoritat ha creat un clima en el qual les persones miren cap al seu

interior, en si mateixes, a la recerca de sentit i de força. També s'adrecen a institucions alternatives, amb l'esperança que puguin satisfer les seves necessitats més profundes. La vida caòtica o desestructurada de les comunitats alternatives dels anys setanta ha fomentat que es busqui disciplina i estructures, que són evidentment els elements clau dels moviments «místics», tan populars. El *New Age* és atractiu sobretot perquè molt del que ofereix satisfà les aspiracions, sovint no satisfetes per les institucions oficials.

Si bé gran part del *New Age* és una reacció a la cultura contemporània, per molts aspectes n'és fill. El Renaixement i la Reforma van plasmar l'individu occidental modern, alliberat dels lligams externs com l'autoritat merament extrínseca i la tradició. Les persones cada vegada tenen menys necessitat de «formar part» d'institucions (i, tanmateix, la solitud és una veritable plaga de la vida moderna) i se senten poc inclinats a sotmetre's a judicis «oficials». Amb aquest culte de l'home, la religió és reconduïda a l'esfera íntima, cosa que prepara el terreny per a una celebració de la sacralitat d'un mateix. Per aquest motiu, el *New Age* comparteix molts dels valors que propugna la cultura empresarial i «l'evangeli de la prosperitat» (del qual parlarem tot seguit: secció 2.4) i també la cultura consumista, la influència de la qual es manifesta en el nombre creixent de persones que consideren que és possible combinar el cristianisme i el *New Age*, prenent de cada un d'ells el millor que tenen.² És bo recordar que algunes desviacions internes del cristianisme han anat més enllà del teisme tradicional, acceptant un gir unilateral vers un mateix, i això ha provocat una confusió de perspectives. És important observar que, en algunes pràctiques del *New Age*, Déu és reduït a la funció de promoure el desenvolupament de l'individu.

El *New Age* atreu persones imbuïdes pels valors de la cultura moderna. La llibertat, l'autenticitat, l'autonomia i d'altres valors semblants són considerats sagrats. Fascina a tots els qui tenen problemes amb la societat patriarcal. «No reclama més fe que anar al cinema»³ i, en canvi, pretén satisfer les aspiracions espirituals de les persones. Aquí es planteja una qüestió central: què s'entén

per espiritualitat en un context *New Age*? La resposta desvela algunes diferències entre la tradició cristiana i molt del que es pot anomenar *New Age*. Algunes versions del *New Age* exploten les forces de la naturalesa i cerquen d'entrar en comunicació amb un altre món per descobrir el destí dels individus, ajudant-los a sintonitzar en la freqüència justa per extreure el millor de si mateixos i de les circumstàncies. En la majoria dels casos, això és totalment fatalista. En canvi, el cristianisme és una invitació a mirar fora d'un mateix i més enllà, al «Nou Advent» de Déu, que ens crida a viure el diàleg d'amor.⁴

1.2. L'era de les comunicacions

Als darrers anys, la revolució tecnològica en les comunicacions ha creat una situació totalment nova. La facilitat i la velocitat amb què les persones es poden comunicar avui dia constitueixen una de les raons per les quals el *New Age* ha aconseguit reclamar l'atenció de persones de totes les edats i de totes les formacions, i ha confós també molts seguidors de Crist, que no estan segurs de què es tracta. Internet, de manera particular, exerceix una influència enorme, sobretot entre els joves, que consideren que és una manera que congenia amb ells i que els fascina a l'hora d'adquirir informacions. Tanmateix, és un vehicle mutant d'equívocs sobre moltíssims aspectes de la religió: no tot el que s'hi titlla de «cristià» o «catòlic» reflecteix fidelment els ensenyaments de l'Església catòlica i, en canvi, hi ha una notable difusió de les fonts del *New Age*, que van des del més seriós al més faceciós. Les persones tenen necessitat, i amb raó, d'informacions fiables sobre les diferències entre el cristianisme i el *New Age*.

1.3. El context cultural

Examinant moltes tradicions *New Age*, de seguida es veu clar que, de fet, hi ha poca cosa nova. El nom sembla que es va difondre a través dels Rosa Creu i la maçoneria, als temps de les revolucions francesa i americana, però la realitat a què fa referència és una variant contemporània de l'esoterisme occidental. Aquest s'inspira en els grups gnòstics que van sorgir als primers anys del cristianisme i que van adquirir importància a Europa en el període de la Reforma. Es va

desenvolupar paral·lelament a les visions científiques del món i va adquirir una justificació racional als segles XVIII i XIX. S'ha caracteritzat pel rebuig progressiu d'un Déu personal i per centrar-se en altres entitats, que sovint fan d'intermediàries entre Déu i l'home en el cristianisme tradicional, les quals adapta de formes cada vegada més originals i n'introdueix d'altres. Una forta tendència de la cultura occidental moderna que ha permès la introducció de les idees *New Age* és l'acceptació general de la teoria evolucionista de Darwin. Aquesta, juntament amb l'atenció que s'ha prestat a poders espirituals amagats o a forces de la natura, ha constituït l'espina dorsal de molts aspectes del que ara es coneix com a teoria del *New Age*. Fonamentalment, si el *New Age* ha tingut un gran èxit és perquè la seva visió del món ja era àmpliament acceptada. El terreny havia estat adobat pel desenvolupament i la difusió del relativisme i l'antipatia o la indiferència envers la fe cristiana. A més, s'ha encetat un encès debat sobre una possible definició del *New Age* com a fenomen postmodern. L'existència i el fervor del pensament i de la pràctica *New Age* testimonien les aspiracions insaciables de l'esperit humà cap a la transcendència i el sentit religiós, que no és tan sol un fenomen cultural contemporani, sinó que ja era evident en el món antic tant cristià com pagà.

1.4. El *New Age* i la fe catòlica

Bo i admetent que la religiositat *New Age* respon d'alguna manera a les aspiracions legítimes de la naturalesa humana, cal reconèixer que això ho intenta fer oposant-se sempre a la revelació cristiana. Especialment en la cultura occidental, la fascinació que exerceixen enfocaments «alternatius» a l'espiritualitat és molt forta. D'una banda, entre els catòlics s'han difós noves formes d'afirmació psicològica de l'individu, àdhuc en els centres de recés, en els seminaris i en els instituts de formació per a religiosos. D'altra banda, la nostàlgia i la curiositat creixents per la saviesa i els rituals antics expliquen l'àmplia difusió de l'esoterisme i del gnosticisme. Moltes persones se senten atretes particularment per tot el que és conegut, erròniament o encertadament, com a espiritualitat «celta»,⁵ o per les religions dels pobles antics. Molts llibres i cursos sobre espiritualitat i sobre les religions antigues o

orientals formen part d'una tasca en forta expansió i sovint són etiquetats amb el terme *New Age* per motius comercials. Tanmateix, les relacions amb aquestes religions no sempre són clars i sovint són negats.

Un discerniment cristià adequat del pensament i de la pràctica *New Age* no pot deixar de reconèixer que, com en el gnosticisme dels segles II i III, aquest representa una mena de compendi de posicions que l'Església ha identificat com a heterodoxes. Joan Pau II adverteix sobre el «ressorgiment de les antigues idees gnòstiques en la forma de l'anomenat *New Age*. No es pot suposar que això comporti una renovació de la religió, sinó que és només una nova manera de practicar la gnosi, és a dir, aquella actitud de l'esperit que, en nom d'un coneixement profund de Déu, acaba per estrafer-ne la Paraula amb paraules que només són humanes. La gnosi mai no s'ha apartat del terreny del cristianisme, sinó que sempre hi ha conviscut, a vegades sota la forma d'un corrent filosòfic, més sovint amb modalitats religioses o parareligioses, en un clar contrast, no declarat, amb el que és essencialment cristià».⁶ Se'n pot veure un exemple en l'eneagrama, l'instrument per a l'anàlisi del caràcter segons nous tipus, el qual, quan s'utilitza com a mitjà de creixement espiritual, introdueix una certa ambigüitat en la doctrina i en la vida de la fe cristiana.

1.5. Un repte positiu

La fascinació del *New Age* no es pot infravalorar. Quan el coneixement del contingut de la fe cristiana és feble, es pot sostenir, erròniament, que la religió cristiana no inspira una espiritualitat profunda i s'és temptat de cercar-la en un altre lloc. És cert que alguns consideren que el *New Age* ja és un fenomen del passat i parlen del «*Next Age*».⁷ Es refereixen a una crisi que es va començar a manifestar als Estats Units d'Amèrica als primers anys noranta, però admeten que, concretament fora del món de parla anglesa, aquesta «crisi» es podria produir més tard. Sigui com sigui, les llibreries, les emissores de ràdio i l'estol de grups d'autoajuda sorgits en moltes ciutats i ciutadans occidentals sembla que expliquen una història diferent. Sembla que, almenys de

moment, el *New Age* encara és molt viu i una part integrant de l'actual escenari cultural.

L'èxit del *New Age* llança un repte a l'Església. Les persones senten que la religió cristiana no els ofereix –o potser no els ha donat mai– allò que necessiten realment. La cerca que sovint porta les persones fins al *New Age* és un desig autèntic d'espiritualitat més profunda, de quelcom que els toqui el cor i d'una manera que doni sentit a un món confús i sovint alienant. Hi ha un to positiu en la crítica que el *New Age* fa del «materialisme de la vida quotidiana, de la filosofia i també de la medicina i la psiquiatria; del reduccionisme que refusa de prendre en consideració les experiències religioses i sobrenaturals; de la cultura industrial de l'individualisme desenfrenat, que palesa l'egoisme i no es preocupa pels altres, pel futur i per l'ambient».⁸ El problema que planteja el *New Age* són les respostes alternatives que dona a les preguntes existencials. Si l'Església no vol ser acusada de no atendre els desigs de les persones, els seus membres han de fer dues coses: consolidar encara amb més fermesa els fonaments de la pròpia fe i escoltar la crida, sovint silenciosa, que neix del cor de les persones i que, si no és escoltada per l'Església, els porta a altres llocs. Cal exhortar els fidels a unir-se més íntimament a Jesucrist per estar preparats per seguir-lo, ja que Ell és l'autèntic camí vers la felicitat, la veritat sobre Déu i la plenitud de vida per a tots els homes i per a totes les dones que volen respondre al Seu amor.

2. L'ESPIRITUALITAT NEW AGE: UNA VISIÓ PANORÀMICA

Els cristians en moltes societats occidentals, i cada vegada més sovint també en altres parts del món, entren en contacte amb aspectes diversos del fenomen conegut com a *New Age*. Molts d'ells volen esbrinar quina és la millor manera d'apropar-se a quelcom que fascina però que alhora és complex, relliscós i a vegades irritant. Aquestes reflexions constitueixen un intent d'ajudar els cristians a fer dues coses:

– Identificar els elements del desenvolupament de la tradició *New Age*;

- Indicar quins aspectes estan en contradicció amb la revelació cristiana.

Aquesta és una resposta pastoral a un repte actual que no pretén ni tan sols fer una llista exhaustiva dels fenòmens del *New Age*, ja que en resultaria un volum molt pesat i aquesta informació es pot trobar ja en altres fonts. Tanmateix, és essencial cercar de copsar el *New Age* correctament per tal de valorar-lo amb serenor i evitar de fer-ne una caricatura. Seria desconsiderat i fals afirmar que tot el que està vinculat amb el *New Age* és just o erroni. Tanmateix, atesa la visió subjacent en la religiositat *New Age*, en conjunt és difícil de conciliar-lo amb la doctrina i l'espiritualitat cristianes.

El *New Age* no és un moviment en el sentit que normalment s'atribueix a l'expressió «nou moviment religiós» i no és tampoc allò que s'entén habitualment amb els termes de «culte» i «secta». És transversal a les cultures i present en diversos fenòmens com ara la música, el cinema, els seminaris, els grups d'estudi, els recessos, les teràpies i moltes altres activitats i esdeveniments i, per això, és molt més difús i informal, per bé que alguns grups religiosos o parareligiosos incorporen conscientment elements *New Age*. Segons alguns, aquest corrent ha estat una font d'idees per a diverses sectes religioses i parareligioses.⁹ El *New Age* no és un moviment únic o uniforme, sinó més aviat una xarxa de llargues malles de practicants que comparteixen el fet de pensar globalment i actuar localment. Els qui formen part d'aquesta xarxa no en coneixen necessàriament els altres components i rarament se'ls troben, o potser mai. Per tal d'evitar la confusió que es pot derivar de l'ús del terme «moviment», alguns es refereixen al *New Age* com a un «milieu»¹⁰ o un «culte a qui escolta» (*audience cult*).¹¹ Tanmateix, també s'ha destacat que «és un corrent de pensament molt coherent»,¹² un repte deliberat a la cultura moderna. Es tracta d'una estructura sincrètica que incorpora molts elements diversos i que permet a les persones compartir interessos o lligams en graus molt diversos i amb diferents nivells de compromís. Moltes tendències, pràctiques i comportaments que d'alguna manera formen part del *New Age* són, de fet, part d'una reacció profunda, fàcilment identificable, contra la cultura dominant; així, en aquest

sentit, el terme «moviment» no està del tot fora de lloc. Es pot aplicar al *New Age* en el mateix sentit que s'aplica a d'altres grans moviments socials, com els que hi ha a favor dels drets civils o de la pau. Com aquests últims, precisament, el *New Age* reuneix un grup sorprenent de persones compromeses amb els fins principals del moviment, però molt diferents en la manera d'implicar-s'hi i de comprendre'n algunes qüestions concretes.

L'expressió «religió *New Age*» encara és més controvertida; per això és millor d'evitar-la, per bé que el *New Age* és sovint una resposta a interrogants i necessitats de caràcter religiós, i que exerceix la seva fascinació sobre persones que cerquen de descobrir i redescobrir una dimensió espiritual en la pròpia vida. L'opció d'evitar l'expressió «religió *New Age*» de cap manera no vol posar en dubte el caràcter autèntic de la recerca de significat i de sentit a la vida per part d'aquestes persones, sinó tan sols respectar el fet que molts, en l'àmbit d'aquest moviment, fan una distinció acurada entre «religió» i «espiritualitat». Molts han rebutjat la religió organitzada perquè opinen que no ha aconseguit satisfer les seves necessitats, i justament per aquest motiu s'han adreçat a altres llocs per trobar «espiritualitat». A més, en el *New Age* és fonamental la convicció que el temps de les religions particulars s'ha acabat i, per tant, referir-s'hi com a una religió seria contrari a la seva manera de concebre's. Tot amb tot, és bastant correcte situar el *New Age* en el context més ampli de la religiositat esotèrica, la fascinació de la qual continua augmentant.¹³

Aquest text planteja un problema de fons. És un intent de comprendre i de valorar una cosa que és fonamentalment una exaltació de la riquesa de l'experiència humana. Per tant, és destinat a suscitar crítiques pel fet que no aconsegueixi fer justícia a un moviment cultural l'essència del qual és justament infringir els que es consideren els límits augusts del discurs racional. Tanmateix, intenta ser una invitació a tots els cristians perquè es prenguin seriosament el *New Age* i, com a tal, demana als seus lectors que entrin en un diàleg crític amb les persones que segueixin punts de vista molt diversos per afrontar la mateixa realitat.

L'eficàcia pastoral de l'Església en el tercer mil·lenni depèn, en gran manera, de la preparació de proclamadors eficaços del missatge evangèlic. El que segueix és una resposta a les dificultats expressades per molts a l'hora d'afrontar el complex i relliscós fenomen del *New Age*. És un intent de comprendre què és el *New Age* i d'identificar les preguntes per a les quals diu que té respostes i solucions. Hi ha alguns llibres molt bons i d'altres estudis que investiguen tot el fenomen o n'expliquen amb detall alguns dels aspectes concrets. Algunes d'aquestes obres s'esmenten a l'apèndix. En tot cas, aquestes no sempre contenen el discerniment necessari d'acord amb la fe cristiana. Aquest text es fixa l'objectiu d'ajudar els catòlics a trobar una clau de lectura dels principis bàsics que hi ha darrere del pensament *New Age*, per tal que puguin fer una valoració cristiana dels elements del *New Age* amb què es trobin. Cal dir que a moltes persones no els agrada el terme *New Age* i consideren que l'expressió «espiritualitat alternativa» és més correcta i menys restrictiva. També és cert que molts dels fenòmens esmentats en aquest document no porten cap etiqueta, però es presumeix, per mor de la brevetat, que els lectors hi reconeixeran un fenomen o un conjunt de fenòmens que, amb raó, es poden relacionar amb el moviment cultural general conegut habitualment amb el nom de *New Age*.

2.1. Què hi ha de nou en el *New Age*?

Per a molts, el terme "*New Age*" es refereix a un moment decisiu de la història. Segons els astròlegs, vivim en l'Era dels Peixos, que ha estat dominada pel cristianisme i que serà reemplaçada per la Nova Era de l'Aquari al començament del tercer mil·lenni.¹⁴ L'Era de l'Aquari adquireix una importància enorme en el moviment del *New Age*, sobretot per l'influx de la teosofia, l'espiritisme i l'antroposofia, i dels seus antecedents esotèrics. Els qui subratllen l'imminent canvi del món expressen sovint el desig d'aquest canvi, no tant en el món mateix com en la nostra cultura, en la manera de relacionar-nos amb el món. Això és especialment evident en els qui fan èmfasi en la idea d'un nou paradigma de vida. És un enfocament atractiu, ja que en algunes de les seves manifestacions els homes no són espectadors passius, sinó que fan un paper actiu en la

transformació de la cultura i en la creació d'una nova consciència espiritual. En altres manifestacions, s'atribueix més poder a la progressió inevitable dels cicles naturals. En qualsevol cas, l'Era de l'Aquari és una visió, no una teoria. Però el *New Age* és una tradició àmplia que incorpora moltes idees sense vinculació explícita amb el canvi de l'Era dels Peixos a l'Era de l'Aquari. Entre elles hi ha visions moderades, però molt generalitzades, d'un futur en el qual hi haurà una espiritualitat planetària al costat de les religions individuals, institucions polítiques planetàries que completaran les locals, entitats econòmiques globals més participatives i democràtiques, una importància més gran de les comunicacions i l'educació, un enfocament mixt de la salut que combinarà la medicina professional i l'autoguariment, una comprensió del jo més andrògina, i formes d'integrar la ciència, la mística, la tecnologia i l'ecologia. Una vegada més, això demostra el desig profund d'una existència satisfactòria i saludable per a la raça humana i per al planeta. Entre les tradicions que conflueixen en el *New Age* es poden enumerar: les antigues pràctiques ocultes d'Egipte, la càbala, el gnosticisme cristià primitiu, el sufisme, les tradicions dels druides, el cristianisme cèltic, l'alquímia medieval, l'hermetisme renaixentista, el budisme zen, el ioga, etc.¹⁵

En això consisteix la "novetat" del *New Age*. És un "sincretisme d'elements esotèrics i seculars".¹⁶ Es vincula a la percepció, àmpliament difosa, que el temps ja està preparat per a un canvi fonamental dels individus, la societat i el món. Hi ha diverses expressions de la necessitat de canvi:

- de la física mecanicista de Newton a la física quàntica;
- de l'exaltació de la raó de la modernitat a una valoració del sentiment, l'emoció i l'experiència (descrita sovint com un desplaçament del pensament racional del "cervell esquerre" al pensament intuïtiu del "cervell dret");
- d'un domini de la masculinitat i el patriarcat, a una celebració de la feminitat en els individus i en la societat.

En aquest context, s'empra sovint el terme "canvi de paradigma" (*paradigm shift*). De vegades, es pressuposa clarament que aquest

canvi no tan sols és desitjable, sinó inevitable. El rebuig a la modernitat, subjacent a aquest desig de canvi, no és nou. Més aviat es pot descriure com «un restabliment o “*revival*” modern de les religions paganes amb una barreja d’influxos tant de les religions orientals com de la psicologia, la filosofia, la ciència i la contracultura modernes, desenvolupades als anys cinquanta i seixanta».¹⁷ El *New Age* no és sinó un testimoni d’una revolució cultural, una reacció complexa enfront de les idees i els valors dominants en la cultura occidental, malgrat que la seva crítica idealista és, paradoxalment, típica de la cultura que critica.

Cal dir algunes paraules sobre la idea de canvi de paradigma. La va popularitzar Thomas Kuhn, historiador americà de la ciència, que va concebre el paradigma com “la constel·lació sencera de creences, valors, tècniques, etc., compartits pels membres d’una comunitat determinada”.¹⁸ Quan es produeix un desplaçament d’un paradigma a un altre, es tracta d’una transformació en bloc de la perspectiva més que d’un desenvolupament gradual: en realitat, és una revolució. Kuhn va posar en relleu que els paradigmes rivals són incommensurables i no poden coexistir. Per això, afirmar que un canvi de paradigma en l’àmbit de la religió i de l’espiritualitat és simplement una manera nova de formular les creences tradicionals constitueix un error. El que succeeix en realitat és un canvi radical de cosmovisió, que posa en dubte no tan sols el contingut, sinó també la interpretació fonamental de la visió anterior. Potser l’exemple més clar de tot això, pel que fa a la relació entre el *New Age* i el cristianisme, és la reelaboració de la vida i del significat de Jesucrist. És impossible reconciliar aquestes dues visions.¹⁹

Resulta clar que la ciència i la tecnologia han estat incapaces de complir les seves antigues promeses, raó per la qual els homes han retornat a l’àmbit espiritual en recerca de significat i d’alliberament. Tal com ara el coneixem, el *New Age* és el resultat de la recerca de quelcom de més humà i més bell enfront de l’experiència opressora i alienant de la vida en la societat occidental. Els seus primers exponents, disposats a estendre l’abast d’aquesta recerca, li van donar un

enfocament molt eclèctic. Podria ser un dels signes del “retorn a la religió”, però per descomptat no és un retorn a les doctrines i als credos cristians ortodoxos. Els primers símbols d’aquest “moviment” que es van introduir en la cultura occidental van ser el conegut festival de Woodstock, a l’estat de Nova York, en 1969, i el musical *Hair*, que va exposar els principals temes del *New Age* en la seva cançó emblemàtica “Aquarius”.²⁰ Però això era tan sols la punta d’un iceberg les veritables dimensions del qual s’han pogut percebre només en una època relativament recent. L’idealisme dels anys 1960 i 1970 encara sobreviu en alguns sectors. Però ara ja no són els adolescents els qui hi estan implicats principalment. Els vincles amb la ideologia política d’esquerres s’han esvaït i les drogues psicodèliques ja no tenen la importància d’aleshores. Han succeït tantes coses des de llavors que tot això ja no és revolucionari. Les tendències “espirituals” i “místiques” que abans es limitaven a la contracultura, avui dia formen part arrelada de la cultura dominant i afecten facetes tan distintes de la vida com la medicina, la ciència, l’art i la religió. La cultura occidental està ara imbuïda d’una consciència política i ecològica més generalitzada, i tot aquest desplaçament cultural ha tingut una repercussió enorme en els estils de vida de les persones. Alguns han suggerit que el “moviment” *New Age* és precisament aquest gran canvi cap al que es considera “un gènere de vida notablement millor”.²¹

2.2. Què pretén oferir el *New Age*?

2.2.1. *Encant: cal ser un àngel*

Un dels elements més comuns de l’espiritualitat *New Age* és la fascinació per les manifestacions extraordinàries i, en particular, pels éssers paranormals. Les persones reconegudes com a mèdiums asseguren que la seva personalitat és posseïda per una altra entitat durant el trànsit, un fenomen *New Age* conegut com a *channeling* (canalització), en el qual el mèdiu pot perdre el control del seu cos i de les seves facultats. Algunes persones que han estat testimonis d’aquests esdeveniments no dubtarien a admetre que les manifestacions són efectivament espirituals, però no procedeixen de Déu, malgrat el llenguatge d’amor i de llum que se sol emprar se gairebé

sempre... Probablement sigui més correcte referir-s'hi com una forma contemporània d'espiritisme, més que una espiritualitat en sentit estricte. Altres amics i consellers del món de l'esperit són els àngels (que s'han convertit en centre d'un nou negoci de llibres i imatges). Quan en el *New Age* es parla d'àngels, es fa de manera poc sistemàtica, ja que les distincions en aquest àmbit no sempre es consideren útils, sobretot si són massa precises, perquè "hi ha molts nivells de guies, entitats, energies i éssers en cada vuitena de l'univers... Són allà perquè els escullis i els triïs segons els teus propis mecanismes d'atracció-repulsió".²² Aquests éssers espirituals de vegades són invocats de manera "no religiosa" com una ajuda per a la relaxació, amb vista a millorar la presa de decisions i el control de la pròpia vida personal i professional. Una altra experiència *New Age*, que asseguren posseir alguns que s'autodefineixen com a "místics", consisteix en la fusió amb alguns esperits que ensenyen per mitjà de persones concretes. Alguns esperits de la naturalesa són descrits com energies potents que existeixen en el món natural i també en els "nivells interiors", és a dir, aquells als quals s'accedeix mitjançant l'ús de rituals, drogues i d'altres tècniques per arribar a estats de consciència alterats. Està clar que, almenys en teoria, el *New Age* sovint no reconeix cap autoritat espiritual més enllà de l'experiència personal interior.

2.2.2. Harmonia i comprensió: bones vibracions

Fenòmens tan diversos com el Jardí de Findhorn i el Feng Shui²³ representen una diversitat d'estils que il·lustren la importància d'estar en sintonia amb la naturalesa i el cosmos. En el *New Age* no hi ha cap distinció entre el bé i el mal. Les accions humanes són fruit de la il·luminació o de la ignorància. D'aquí que no puguem condemnar a ningú, i que ningú tingui necessitat de perdó. Creure en l'existència del mal només pot crear negativitat i temor. La resposta a la negativitat és l'amor. Però no del tipus que s'ha de traduir en accions; és més una qüestió d'actituds mentals. L'amor és energia, una vibració d'alta freqüència; el secret de la felicitat i de la salut consisteix a sintonitzar amb la gran cadena de l'ésser, de trobar-hi el propi lloc. Els mestres i les teràpies *New Age* afirmen que ofereixen la clau per trobar les correspondències entre

tots els elements de l'univers, de manera que hom pugui modular la tonalitat de la seva vida i estar en harmonia absoluta amb els altres i amb tot el que l'envolta, si bé el rerefons teòric varia entre els uns i els altres.²⁴

2.2.3. Salut: una vida daurada

La medicina formal (al·lopàtica) tendeix actualment a limitar-se a guarir mals aïllats, concrets, i no aconsegueix una visió de conjunt de la salut de la persona: això ha provocat sovint una insatisfacció ben comprensible. La popularitat de les teràpies alternatives ha augmentat molt perquè asseguren entendre la persona en la seva totalitat i es dediquen a sanar més que a guarir. Com és sabut, la sanitat holística se centra en el paper important que té la ment en la curació física. Es diu que la connexió entre els aspectes espirituals i físics de la persona es troba en el sistema immunològic o en el sistema *chakra* hindú. Des de la perspectiva *New Age*, la malaltia i el sofriment procedeixen d'una actuació contra la naturalesa. Quan s'està en sintonia amb la naturalesa, cap esperar una vida més saludable i fins i tot una prosperitat material. Segons alguns sanadors del *New Age*, en realitat no hauríem de morir. El desenvolupament del nostre potencial humà ens posarà en contacte amb la nostra divinitat interior i amb aquelles parts del nostre jo alienades o suprimides. Això es revela sobretot en els estats de consciència alterats (*Altered States of Consciousness, ASC*), induïts per les drogues o per diverses tècniques d'expansió de la ment, particularment en el context de la "psicologia transpersonal". Se sol considerar el xaman com l'especialista dels estats de consciència alterats, com aquell que és capaç d'intervenir entre els regnes transpersonals dels déus i els esperits i el món dels humans.

Hi ha una notable varietat d'enfocaments que promouen la salut holística, alguns derivats d'antigues tradicions culturals, d'altres relacionats amb les teories psicològiques desenvolupades a Esalen als anys 1960-1970. La publicitat relacionada amb el *New Age* cobreix un ampli espectre de pràctiques, com ara l'acupuntura, el *biofeedback*, la quiropràctica, la quinesiologia, l'homeopatia, la iridologia, el massatge i diversos tipus de *bodywork* (com l'ergonomia, el *Feldenkrais*, la

reflexologia, el *rolfing*, el massatge de polaritat, el tacte terapèutic, etc.), la meditació i la visualització, les teràpies nutricionals, el guariment psíquic, diversos tipus de medicina a base d'herbes, el guariment mitjançant cristalls (cristal·loteràpia), metalls (metal·loteràpia), música (musicoteràpia) o colors (cromoteràpia), les teràpies de reencarnació i, finalment, els programes en dotze passos i els grups d'autoajuda.²⁵ Es diu que la font del guariment està a dins de nosaltres mateixos, que la podem atènyer quan estem en contacte amb la nostra energia interior o amb l'energia còsmica.

Quan la salut inclou una prolongació de la vida, el *New Age* ofereix una fórmula oriental en termes occidentals. Originàriament, la reencarnació formava part del pensament cíclic hindú, basada en l'*atman* o nucli diví de la personalitat (més tard, el concepte de *jiva*), que es traslladava de cos a cos en un cicle de sofriment (*samsara*), determinat per la llei del *karma*, vinculat al comportament en les vides passades. L'esperança consisteix en la possibilitat de néixer en un estat millor o, definitivament, en l'alliberament de la necessitat de tornar a néixer. A diferència de la majoria de les tradicions budistes, el que vaga de cos a cos no és un ànima, sinó un *continuum* de consciència. En ambdues tradicions, la vida present està tancada en un procés còsmic potencialment infinit, sense fi, que inclou fins i tot els déus. A l'occident, després de Lessing, la reencarnació s'ha entès de manera molt més optimista, com un procés d'aprenentatge i de realització individual progressiva. L'espiritisme, la teosofia, l'antroposofia i el *New Age* veuen la reencarnació com una participació en l'evolució còsmica. Aquest enfocament postcristià de l'escatologia es considera com la resposta a les qüestions no resoltes per la teodicea i prescindeix del concepte d'infern. Quan l'ànima se separa del cos, els individus poden tornar la mirada cap a tota la seva vida fins aquest instant i quan l'ànima s'uneix al seu nou cos s'obté una visió anticipada de la fase següent de la vida. Hom pot accedir a les seves vides anteriors mitjançant els somnis i les tècniques de meditació.²⁶

2.2.4. Totalitat: un viatge màgic al misteri

Una de les preocupacions centrals del moviment *New Age* és la recerca de la "totalitat". Convida a superar totes les formes de "dualisme", ja que aquestes divisions són un producte insalubre d'un passat menys il·luminat. Les divisions que segons els promotors del *New Age* s'han de superar inclouen la diferència real entre el Creador i la creació, la distinció real entre l'home i la naturalesa o entre l'esperit i la matèria, totes les quals són considerades erròniament com a formes de dualisme. Es dona per descomptat que aquestes tendències dualistes estan basades, en definitiva, en les arrels judeocristianes de la civilització occidental, quan en realitat seria més encertat vincular-les al gnosticisme i, en particular, al maniqueisme. Considera la revolució científica i l'esperit del racionalisme modern culpables especialment de la tendència a fragmentar segons la qual les unitats orgàniques es poden reduir als seus components més petits i es poden explicar d'acord amb aquests últims, com també de la tendència a reduir l'esperit a la matèria, de manera que la realitat espiritual -inclosa l'ànima- es converteix en un mer "epifenomen" contingent de processos essencialment materials. En totes aquestes àrees, les alternatives *New Age* reben l'apel·latiu d'"holístiques". L'holisme impregna tot el moviment *New Age*, des del seu interès per la salut holística fins a la recerca de la consciència unitiva, i des de la sensibilitat ecològica fins a la idea d'un "entramat" global.

2.3. Principis fonamentals del pensament *New Age*

2.3.1. Una resposta global en temps de crisi

"Tant la tradició cristiana com la fe laica en el progrés il·limitat de la ciència van haver de plantar cara a una greu ruptura, que es va manifestar per primera vegada en les revoltes dels estudiants l'any 1968."²⁷ La saviesa de les velles generacions es va quedar, de sobte, sense significat i sense respecte, mentre s'esvaïa l'omnipotència de la ciència, de manera que l'Església "ha d'enfrontar una greu crisi en la transmissió de la fe a les generacions joves".²⁸ La pèrdua generalitzada de confiança en aquests antics pilars de la

consciència i de la cohesió social ha anat acompanyada per un retorn inesperat de la religiositat còsmica, de rituals i creences que molts pensaven que havien estat suplantats pel cristianisme. Aquest perenne corrent esotèric subterrani, però, de fet no s'havia extingit mai. Però resultava nou, en el context occidental, l'auge de la popularitat de la religió asiàtica, sota la influència del moviment teosòfic de finals del segle XIX que "refleix la consciència creixent d'una espiritualitat global que incorpora totes les tradicions religioses existents".²⁹

L'eterna qüestió filosòfica de la unitat i la multiplicitat té la seva forma moderna i contemporània en la temptació no només de superar una divisió indeguda, sinó fins i tot també la diferència i la distinció reals. La seva expressió més comuna és l'holisme, ingredient essencial del *New Age* i un dels principals signes dels temps en l'últim quart del segle XX. S'han esmerçat grans energies en l'esforç per superar la divisió en compartiments estancs característica de la ideologia mecanicista, però això ha provocat la submissió a un entramat global que adquireix una autoritat quasitranscendental. Les seves implicacions més òbvies són el procés de transformació conscient i el desenvolupament de l'ecologia.³⁰ La nova visió, objectiu de la transformació conscient, ha trigat a formular-se, i la seva aplicació pràctica es veu obstaculitzada per formes de pensament més antigues, que es consideren ancorades en l'*statu quo*. En canvi, ha tingut un gran èxit la generalització de l'ecologia com a fascinació per la naturalesa i resacralització de la terra, la Mare Terra o Gaia, gràcies al zel missioner característic dels "verds". La raça humana en conjunt és l'agent executiu de la Terra, i l'harmonia i la comprensió que es requereixen per a una gestió responsable es van entenent de manera progressiva com una gestió global, amb una estructura ètica global. Es considera que la calor de la Mare Terra, la divinitat de la qual penetra tota la creació, satisfà la buidor entre la creació i el Pare Déu transcendent del judaisme i del cristianisme, i així s'elimina la possibilitat de ser jutjat per aquest últim.

En aquesta visió d'un univers tancat, que conté "Déu" i d'altres éssers espirituals juntament amb nosaltres, es descobreix un panteisme implícit. És aquest un punt

fonamental que impregna tot el pensament i l'actuació del *New Age* i que condiona en endavant qualsevol altra valoració positiva que se'n faci com a tal o d'algun aspecte de la seva espiritualitat. Com a cristians creiem, per contra, que "l'home és essencialment una criatura i com a tal roman per sempre, de manera que mai no és possible una absorció del jo humà en el Jo diví".³¹

2.3.2. La matriu principal del pensament *New Age*

La matriu essencial del pensament *New Age* s'ha de buscar en la tradició esotèrica teosòfica que va tenir tanta acceptació en els cercles intel·lectuals europeus dels segles XVIII i XIX. En particular, va tenir vigència en la francmaçoneria, l'espiritisme, l'ocultisme i la teosofia, que compartien una espècie de cultura esotèrica. En aquesta cosmovisió, l'univers visible i l'invisible estan vinculats per una sèrie de correspondències, analogies i influències entre el microcosmos i el macrocosmos, entre els metalls i els planetes, entre els planetes i les diverses parts del cos humà, entre el cosmos visible i els àmbits invisibles de la realitat. La naturalesa és un ésser viu, travessat per una xarxa de simpaties i antipaties, animat per una llum i un foc secret que els éssers humans tracten de controlar. Les persones poden establir contacte amb els móns superior o inferior mitjançant la seva imaginació (òrgan de l'ànima o esperit), o bé recorrent a mediadors (àngels, esperits, dimonis) o rituals.

Les persones es poden iniciar en els misteris del cosmos, Déu, o el jo, per mitjà d'un itinerari espiritual de transformació. L'objectiu últim és la gnosi, la forma superior de coneixement, equivalent a la salvació. Implica una recerca de la més antiga i elevada tradició de la filosofia (que s'anomena, de forma inadequada, *philosophia perennis*) i de la religió (teologia primordial), doctrina secreta (esotèrica) que és la clau de totes les tradicions "exotèriques" accessibles a tots. Els ensenyaments esotèrics es transmeten de mestre a deixeble en un programa gradual d'iniciació.

Alguns veuen l'esoterisme del segle XIX com quelcom totalment secularitzat. L'alquímia, la màgia, l'astrologia i altres elements de l'esoterisme tradicional s'havien integrat

completament en aspectes de la cultura moderna, incloent-hi la recerca de les lleis causals, l'evolucionisme, la psicologia i l'estudi de les religions. La seva formulació més clara va arribar amb les idees d'Helena Blavatsky, una mèdium russa que, juntament amb Henry Olcott, va fundar la Theosophical Society a Nova York l'any 1875. Aquesta societat tenia per objecte fondre elements de les tradicions orientals i occidentals en una forma d'espiritisme evolucionista. Tenia tres objectius principals:

1. "Formar un nucli de la fraternitat universal de la humanitat, sense distinció de raça, credo o color."
2. "Promoure l'estudi comparatiu de la religió, la filosofia i la ciència."
3. "Estudiar les lleis desconegudes de la naturalesa i els poders latents de l'home."

«El significat d'aquests objectius... hauria d'estar clar. El primer objectiu rebutja implícitament el "fanatisme irracional" i el "sectarisme" del cristianisme tradicional tal com el conceben els espiritistes i els teòsofs... El que no és immediatament evident en aquests objectius és que, per als teòsofs, la "ciència" significava les ciències ocultes, i la filosofia, l'*occulta philosophia*. O que, per a ells, les lleis de la natura eren d'indole oculta o psíquica i esperaven que la religió comparativa desvelés una "tradició primordial" modelada, en últim terme, a partir d'una *philosophia perennis* hermètica.»³²

Un component destacat dels escrits de Madame Blavatsky era l'emancipació de la dona, la qual cosa implicava un atac contra el Déu "masculí" del judaisme, del cristianisme i de l'Islam. Convidava a retornar a la deessa mare de l'hinduisme i a la pràctica de les virtuts femenines. Aquestes idees van continuar amb el guiatge d'Annie Besant, que se situava a l'avantguarda del moviment feminista. Actualment, la *wicca* (vegeu el terme al glossari de l'apartat n. 7) i l'"espiritualitat de les dones" continuen aquesta lluita contra el cristianisme "patriarcal".

En la seva obra *The Aquarian Conspiracy* ("La conspiració de l'Aquari"), Marilyn Ferguson va dedicar un capítol als precursors de l'Era de l'Aquari, que havien teixit una visió

transformadora basada en l'expansió de la consciència i en l'experiència de la autotranscendència. Dos d'aquests precursors són el psicòleg americà William James i el psiquiatra suís Carl Gustav Jung. James va definir la religió com a experiència, no com a dogma, i va ensenyar que els éssers humans poden canviar les seves actituds mentals a fi de convertir-se en arquitectes del seu propi destí. Jung va posar en relleu el caràcter transcendent de la consciència i va introduir la idea de l'inconscient col·lectiu, una mena de dipòsit de símbols i records compartits amb persones de diverses èpoques i cultures diferents. Segons Wouter Hanegraaff, ambdós personatges van contribuir a la "sacralització de la psicologia", que s'ha convertit en un element fonamental del pensament i de la pràctica del *New Age*. En efecte, Jung "no només va psicologitzar l'esoterisme, sinó que també va sacralitzar la psicologia, omplint-la dels continguts de l'especulació esotèrica. El resultat va ser un corpus de teories que permet parlar de Déu quan, en realitat, hom es vol referir a la pròpia psique, i parlar de la pròpia psique quan, en realitat, hom es vol referir al que és diví. Si la psique és "ment", i Déu també és "ment"; per tant, parlar d'una cosa significa parlar de l'altra".³³ A l'acusació d'haver "psicologitzat" el cristianisme respon que "la psicologia és el mite modern i només podem entendre la fe en aquests termes".³⁴ Certament, la psicologia de Jung fa llum sobre molts aspectes de la fe cristiana, especialment sobre la necessitat d'enfrontar-se a la realitat del mal. Però les seves conviccions religioses són tan diferents al llarg de les diverses etapes de la seva vida, que la imatge de Déu que es desprèn és summament confusa. Un element central del seu pensament és el culte al sol, on Déu és l'energia vital (libido) de l'interior de la persona.³⁵ Com va afirmar ell mateix "aquesta comparança no és un mer joc de paraules".³⁶ Aquest és "el déu interior" al qual es refereix Jung, la divinitat essencial que creia que existia en tot ésser humà. El camí fins a l'univers interior passa a través de l'inconscient i la correspondència del món interior amb l'exterior resideix en l'inconscient col·lectiu.

La tendència a intercanviar la psicologia i l'espiritualitat la va continuar el moviment del potencial humà, que es va desenvolupar

al final dels anys seixanta a l'Institut Esalen de Califòrnia. La psicologia transpersonal, fortament influïda per les religions orientals i per Jung, ofereix un camí contemplatiu en què la ciència es troba amb la mística. L'èmfasi en la corporeïtat, la recerca de mètodes per expandir la consciència i el conreu dels mites de l'inconscient col·lectiu esperaven a buscar el "Déu interior" dins d'un mateix. Per realitzar el potencial propi calia anar més enllà de l'ego individual a fi de convertir-se en el déu que hom és en el més profund de si mateix. Això es podia portar a terme escollint la teràpia adequada: la meditació, les experiències parapsicològiques, l'ús de drogues al·lucinògenes. Tots aquests eren els camins per aconseguir "experiències culminants", experiències "místiques" de fusió amb Déu i amb el cosmos.

El símbol de l'Aquari, pres de la mitologia astrològica, es va arribar a convertir en l'expressió del desig d'un món radicalment nou. Els dos centres que constituïen el centre propulsor inicial del *New Age* (i que ho continuen essent, fins a cert punt) eren la Comunitat-Jardí de Findhorn, al nord-est d'Escòcia, i el Centre per al Desenvolupament del Potencial Humà d'Esalen, a Califòrnia, Estats Units. No obstant això, el que més fomenta la difusió del *New Age* és el desenvolupament d'una progressiva consciència global i la percepció creixent d'una crisi ecològica imminent.

2.3.3. Temes centrals del New Age

El *New Age* no és una religió pròpiament dita, però s'interessa pel que s'anomena "diví". L'essència del *New Age* és la lliure associació de diverses activitats, idees i persones, a les quals es podria aplicar aquesta denominació. No existeix, en efecte, una sola articulació de doctrines semblant a la de les grans religions. Malgrat això, i tot i la gran varietat que presenta el *New Age*, existeixen alguns punts comuns:

- el cosmos es vist com un tot orgànic;
- està animat per una Energia, que també s'identifica amb l'Ànima divina o Esperit;
- es creu en la mediació de diverses entitats espirituals: els éssers humans són capaços d'ascendir a esferes superiors

invisibles i de controlar les seves pròpies vides més enllà de la mort;

- es defensa l'existència d'un "coneixement perenne" que és previ i superior a totes les religions i cultures;
- les persones segueixen mestres il·luminats...

2.3.4. Què diu el New Age sobre...

2.3.4.1. ...la persona humana?

El *New Age* implica una creença fonamental en la perfectibilitat de la persona humana mitjançant una àmplia varietat de tècniques i teràpies (en contraposició amb la idea cristiana de cooperació amb la gràcia divina). Existeix una coincidència de fons amb la idea de Nietzsche que el cristianisme ha impedit la manifestació plena de la humanitat genuïna. En aquest context, la perfecció significa arribar a la pròpia realització segons un ordre de valors que nosaltres mateixos creem i que assolim amb les nostres pròpies forces: per aquest motiu, podem parlar d'un jo autocreador. Des d'aquesta òptica, hi ha una diferència més gran entre els humans tal com són ara i com seran quan hagin realitzat el seu potencial, que la que existeix actualment entre els humans i els antropoides.

És útil distingir entre l'esoterisme, o recerca de coneixement, i la màgia, o ocultisme: aquesta última és un mitjà per obtenir poder. Alguns grups són alhora esotèrics i ocultistes. Al centre de l'ocultisme hi ha una voluntat de poder basada en el somni d'esdevenir diví. Les tècniques d'expansió de la ment tenen per objecte revelar a les persones el seu poder diví. Utilitzant aquest poder, preparen el camí per a l'Era de la Il·luminació. Aquesta exaltació de la humanitat, que té la seva forma extrema en el satanisme, subverteix la relació correcta entre el Creador i la criatura. Satan esdevé el símbol d'una rebel·lió contra les convencions i les regles, un símbol que sovint adopta formes agressives, egoistes i violentes. Alguns grups evangèlics han manifestat la seva preocupació per la presència subliminar del que consideren un simbolisme satànic en algunes varietats de música rock, que exerceixen una profunda influència en els joves. En qualsevol cas, dista molt del missatge de pau i harmonia que es troba al Nou Testament i sovint és una de les

conseqüències de l'exaltació de la humanitat quan implica la negació d'un Déu transcendent.

Però no es tracta solament de quelcom que afecti els joves. Els temes bàsics de la cultura esotèrica també estan presents en els àmbits de la política, l'educació i la legislació.³⁷ Això s'observa especialment en l'ecologia. La forta accentuació del biocentrisme nega la visió antropològica de la Bíblia, segons la qual l'home és el centre del món perquè és qualitativament superior a les altres formes de vida natural. L'ecologisme ocupa avui un paper destacat en la legislació i en l'educació, malgrat que d'aquesta manera infravalori l'ésser humà. La mateixa matriu cultural esotèrica es pot trobar en la teoria ideològica subjacent en la política de control de la natalitat i els experiments d'enginyeria genètica, que sembla que expressin el somni humà de recrear-se a si mateixos. S'espera aconseguir aquest somni desxifrant el codi genètic, alterant les regles naturals de la sexualitat i desafiant els límits de la mort.

Segons el que podria ser una explicació típica del *New Age*, les persones neixen amb una espurna divina, en un sentit que recorda el gnosticisme antic. Aquesta espurna les vincula a la unitat del Tot, per la qual cosa són essencialment divines, si bé participen de la divinitat còsmica segons diversos nivells de consciència. Som cocreadors i creem la nostra pròpia realitat. Molts autors del *New Age* sostenen que som nosaltres els qui elegim les circumstàncies de la nostra vida (fins i tot la nostra pròpia malaltia i la nostra pròpia salut). D'acord amb aquesta visió, cada individu és considerat font creadora de l'univers. Però necessitem fer un viatge per comprendre plenament on encaixem dintre de la unitat del cosmos. El viatge és la psicoteràpia i el reconeixement de la consciència universal, la salvació. No existeix el pecat; només hi ha un coneixement imperfecte. La identitat de cada ésser humà es dilueix en l'ésser universal i en el procés d'encarnacions successives. Els homes estan sotmesos a l'influx determinant de les estrelles, però es poden obrir a la divinitat que habita al seu interior, en una recerca contínua (mitjançant les tècniques apropiades) d'una harmonia cada vegada més gran entre el jo i l'energia còsmica divina. No es necessita cap Revelació o

Salvació que vingui de fora de les persones mateixes, sinó senzillament experimentar la salvació oculta al propi interior (autosalvació), dominant les tècniques psicofísiques que condueixen a la il·luminació definitiva.

Algunes etapes del camí fins a l'autoredempció són preparatòries (la meditació, l'harmonia corporal, l'alliberament d'energies d'autoguariment). Són el punt de partida per a processos d'espiritualització, perfecció i il·luminació que ajuden les persones a adquirir més autocontrol i una concentració psíquica en la "transformació" del jo individual en "consciència còsmica". El destí de la persona humana és una sèrie d'encarnacions successives de l'ànima en cossos diferents. Això s'entén no com el cicle de *samsara*, en el sentit de purificació com a càstig, sinó com una ascensió gradual cap al desenvolupament perfecte del propi potencial.

La psicologia s'utilitza per explicar l'expansió de la ment com a experiència "mística". El ioga, el zen, la meditació transcendental i els exercicis tântrics condueixen a una experiència de plenitud del jo o il·luminació. Es creu que les "experiències culminants" (tornar a viure el propi naixement, viatjar fins a les portes de la mort, el *biofeedback*, la dansa i, fins i tot, les drogues, o qualsevol cosa que pugui provocar un estat de consciència alterat) condueixen a la unitat i a la il·luminació. Com que només hi ha una Ment, algunes persones poden ser canals, vies cap als éssers superiors. Cada part d'aquest únic ésser universal està en contacte amb totes les altres parts. L'enfocament clàssic del *New Age* és la psicologia transpersonal, els conceptes bàsics de la qual són la Ment Universal, el Jo Superior, l'inconscient col·lectiu i personal i l'ego individual. L'Ésser Superior és la nostra identitat real, un pont entre Déu com a Ment divina i la humanitat. El desenvolupament espiritual consisteix en el contacte amb l'Ésser Superior, que supera totes les formes de dualisme entre el subjecte i l'objecte, la vida i la mort, la psique i el soma, el jo i els aspectes fragmentaris d'aquest mateix jo. La nostra personalitat limitada és com una ombra o un somni creats pel jo real. L'Ésser Superior conté els records de les reencarnacions anteriors.

2.3.4.2. ...Déu?

El *New Age* mostra una notable preferència per les religions orientals o precristianes, que considera incontaminades de les distorsions judeocristianes. D'aquí el gran respecte que mereixen els antics ritus agrícoles i els cultes de fertilitat. "Gaia", la Mare Terra, es presenta com a alternativa al Déu Pare, la imatge del qual es veu vinculada a una concepció patriarcal del domini masculí sobre la dona. Es parla de Déu, però no es tracta d'un Déu personal. El Déu de què parla el *New Age* no és ni personal ni transcendent. Tampoc és el Creador que sosté l'univers, sinó una "energia impersonal", immanent al món, amb el qual forma una "unitat còsmica": "Tot és u". Aquesta unitat és monista, panteista o, més exactament, panenteista. Déu és el "principi vital", "l'esperit o ànima del món", la suma total de la consciència que existeix en el món. En cert sentit, tot és Déu. La seva presència és claríssima en els aspectes espirituals de la realitat, de manera que cada ment-esperit és, d'alguna manera, Déu.

L'"energia divina", quan és rebuda conscientment pels éssers humans, s'acostuma a descriure com a "energia crística". També es parla de Crist, però no s'al·ludeix a Jesús de Natzaret. "Crist" és un títol aplicat a algú que ha arribat a un estat de consciència on l'individu es percep com a diví i, per tant, pot pretendre ser "Mestre universal". Jesús de Natzaret no va ser el Crist, sinó senzillament una de les moltes figures històriques en les quals es va revelar aquesta naturalesa "crística", igual que Buda i d'altres. Cada realització històrica del Crist mostra clarament que tots els éssers humans són celestes i divins, i els condueix vers aquesta realització.

El nivell més íntim i personal ("psíquic") en què els éssers humans "escolten" aquesta "energia còsmica divina" s'anomena també "Esperit Sant".

2.3.4.3. ...el món?

El pas del model mecanicista de la física clàssica a l'"holístic" de la moderna física atòmica i subatòmica, basat en la concepció de la matèria com a ones o quanta d'energia en comptes de partícules, és central per al

pensament *New Age*. L'univers és un oceà d'energia que constitueix un tot únic o entramat de vincles. L'energia que anima l'organisme únic de l'univers és l'"esperit". No hi ha alteritat entre Déu i el món. El món mateix és diví i està sotmès a un procés evolutiu que duu de la matèria inerta a una "consciència superior i perfecta". El món és increat, etern i autosuficient. El futur del món es basa en un dinamisme intern, necessàriament positiu, que condueix a la unitat reconciliada (divina) de tot el que existeix. Déu i món, ànima i cos, intel·ligència i sentiment, cel i terra són una única i immensa vibració d'energia.

El llibre de James Lovelock sobre la hipòtesi Gaia afirma que "tot l'àmbit de la matèria viva de la terra, des de les balenes fins als virus i des dels roures fins a les algues, es podria considerar una única entitat vivent, capaç de manipular l'atmosfera de la terra per adaptar-la a les seves necessitats generals i dotada de facultats i poders que superen de bon tros els de les seves parts constitutives".³⁸ Per a alguns, la hipòtesi Gaia és "una estranya síntesi d'individualisme i col·lectivisme. Sembla com si el *New Age*, després d'haver arrencat les persones de la política fragmentària, estigués desitjant llançar-les a la gran marmita de la ment global". El cervell global necessita institucions amb les quals governar, en altres paraules, un govern mundial. "Per afrontar els problemes d'avui dia, el *New Age* somia en una aristocràcia espiritual a l'estil de la República de Plató, dirigida per societats secretes...".³⁹ Potser és una manera exagerada de plantejar la qüestió, però hi ha moltes proves que l'elitisme gnòstic i el govern global coincideixen en molts temes de la política internacional.

Tot el que hi ha a l'univers està interrelacionat. En efecte, cada part és en si mateixa una imatge de la totalitat. El tot està en cada cosa i cada cosa en el tot. En la "gran cadena de l'ésser", tots els éssers estan íntimament vinculats i formen una sola família amb diferents graus d'evolució. Tota persona humana és un holograma, una imatge de la creació sencera, en la qual cada cosa vibra amb la seva pròpia freqüència. Cada ésser humà és una neurona del sistema nerviós central i totes les entitats individuals es troben en relació de complementarietat les

unes amb les altres. En realitat, hi ha una complementarietat o androgínia interna en tota la creació.⁴⁰

Un dels temes recurrents en els escrits i en el pensament *New Age* és el “nou paradigma” que ha posat de manifest la ciència contemporània. “La ciència ens ha permès una visió de la totalitat i dels diversos sistemes, ens ha aportat estímuls i transformació. Estem aprenent a comprendre les tendències, a reconèixer els signes inicials d’un paradigma més prometedor. Creem panorames alternatius de futur. Comunicuem els errors dels sistemes antics i forcem nous contextos per resoldre problemes en totes les àrees”.⁴¹ Fins aquí el “canvi de paradigma” és un canvi radical de perspectiva, però res més. La qüestió és saber si aportarà un pensament i un canvi real i si es pot demostrar l’eficàcia que tindria una transformació interior sobre el món exterior. És obligat preguntar-se, àdhuc sense expressar-ne un judici negatiu, fins a quin punt es pot considerar científic un procés mental que inclou afirmacions com aquesta: “La guerra és inconcebible en una societat de persones autònomes que han descobert la interconnexió de tota la humanitat, que no temen idees estranyes ni cultures estrangeres, que saben que totes les revolucions comencen a l’interior i que no es pot imposar el propi model d’il·luminació a ningú”.⁴² No és lògic deduir que, com que hi ha coses inconcebibles, no es podran produir. Aquest és el tipus de raonament típicament gnòstic, en el sentit que confereix massa pes al coneixement i a la consciència. I això no significa negar el paper fonamental i crucial del desenvolupament de la consciència en els descobriments científics i en el procés creatiu, sinó senzillament alertar contra la possibilitat d’imposar a la realitat exterior el que de moment només és a la ment.

2.4. “Habitants del mite o de la història?”:⁴³ El *New Age* i la cultura

“De fet, l’atractiu del *New Age* té a veure amb l’interès pel jo, pel seu valor, les seves capacitats i els seus problemes, que la cultura actual fomenta. Mentre que la religiositat tradicional, amb la seva organització jeràrquica, s’adapta bé a la comunitat, l’espiritualitat no tradicional s’adapta bé a l’individu. El *New Age* és “del” jo en la

mesura que fomenta la celebració del que ha de ser i esdevenir, i és “per al” jo en la mesura que, en diferenciar-se del que està establert, està en la d’afrontar els problemes generats per les formes de vida convencionals”.⁴⁴

El rebuig a la tradició en la seva forma patriarcal, jeràrquica, tant social com eclesial, comporta la cerca d’una forma alternativa de societat, inspirada clarament en el concepte modern del jo. Molts escrits del *New Age* defensen que no es pot fer res (directament) per canviar el món i, en canvi, s’ha de fer tot per canviar-se un mateix. Canviar la consciència individual s’entén com la manera (indirecta) de canviar el món. L’instrument més important per al canvi social és l’exemple individual. El reconeixement universal d’aquests exemples personals portarà a transformar progressivament la ment col·lectiva, transformació que serà l’assoliment més important del nostre temps. Això forma part clarament del paradigma holístic i constitueix una nova formulació del clàssic problema filosòfic de la unitat i la pluralitat. També està relacionat amb el plantejament jungià de la correspondència i el rebuig de la causalitat. Els individus són representacions fragmentàries de l’holograma planetari; mirant el propi interior, no tan sols es coneix l’univers, sinó que també és possible canviar-lo. Només que, com més es mira vers l’interior, més petit esdevé l’escenari polític. És difícil saber si aquest plantejament pot encaixar amb la retòrica de la participació democràtica en un nou ordre planetari o si, en canvi, es tracta d’una manera inconscient i subtil de privar de poder les persones, deixant-les exposades a la manipulació. La preocupació actual pels problemes planetaris (els temes ecològics, l’esgotament dels recursos naturals, l’excés de població, la diferència econòmica entre nord i sud, l’enorme arsenal nuclear, la inestabilitat política) afavoreixen o impedeixen el compromís amb altres qüestions polítiques i socials igualment urgents? La dita antiga segons la qual “la caritat ben entesa comença per un mateix” pot proporcionar un sa equilibri a la manera d’abordar aquests temes. Alguns observadors del *New Age* detecten un autoritarisme sinistre darrere de l’aparent indiferència respecte a la política. El mateix David Spangler assenyalava que una de les ombres del

New Age és “una capitulació subtil enfront de la impotència i la irresponsabilitat esperant que arribi el *New Age* en comptes de ser creadors actius de plenitud en la pròpia vida”.⁴⁵

Certament seria exagerat afirmar que el quietisme és general en les actituds del *New Age*. Amb tot, una de les crítiques principals al moviment *New Age* és que la cerca individualista de la pròpia realització en el fons pot actuar en contra d’una sòlida cultura religiosa. En aquest sentit, convé destacar tres punts:

- Cal preguntar-se si el *New Age* té coherència intel·lectual per proporcionar una imatge completa del món a partir d’una cosmovisió que pretén integrar la naturalesa i la realitat espiritual. El *New Age* veu l’univers occidental dividit per les categories de monoteisme, transcendència, alteritat i separació. Descobreix un dualisme fonamental en divisions com les que hi ha entre real i ideal, relatiu i absolut, finit i infinit, humà i diví, sagrat i profà, passat i present, que remetent totes a la “consciència infeliç” de Hegel i són responsables d’una situació considerada tràgica. La resposta del *New Age* és la unitat mitjançant la fusió: pretén reconciliar ànima i cos, femení i masculí, esperit i matèria, humà i diví, terra i cosmos, transcendent i immanent, religió i ciència, les diferències entre les religions, el Yin i el Yang. Ja no hi ha, doncs, alteritat. El que queda, en termes humans, és la transpersonalitat. El món del *New Age* no és problemàtic: no hi ha res per assolir. Però la qüestió metafísica de la unitat i la pluralitat continua sense resposta, potser sense plantejar-se, si més no; es lamenten els efectes de la desunió i de la divisió, però la resposta és una descripció de com serien les coses des d’una altra òptica.
- El *New Age* importa fragmentàriament pràctiques religioses orientals i les reinterpreta per tal d’adaptar-les a les occidentals. Això implica un rebuig del llenguatge del pecat i de la salvació, que és substituït amb el llenguatge moralment neutre de la dependència i la recuperació. Les referències a les

influències extraeuropees són, de vegades, una mera “pseudorientalització” de la cultura occidental. A més, difícilment es tracta d’un diàleg autèntic. En un ambient on les influències grecoromanes i judeocristianes resulten sospitoses, les orientals s’utilitzen precisament perquè són una alternativa a la cultura occidental. La ciència i la medicina tradicionals són considerades inferiors als enfocaments holístics, i el mateix succeeix amb les estructures patriarcals i particulars en la política i en la religió. Totes aquestes coses seran obstacles per a la vinguda de l’Era de l’Aiguari. Una vegada més, està clar que, en realitat, optar per les alternatives *New Age* implica trencar totalment amb la tradició d’origen. Caldria preguntar-se si realment és una actitud tan madura i tan alliberada com se sol pensar.

- Les tradicions religioses autèntiques promouen la disciplina amb l’objectiu últim d’adquirir saviesa, equanimitat i compassió. El *New Age* reflecteix l’anhel profund i inextingible que hi ha en la societat d’una cultura religiosa íntegra, d’una visió més general i il·luminadora de la que els polítics solen oferir. Però no està clar si els beneficis d’una visió basada en l’expansió permanent del jo són per als individus o per a les societats. Els cursos de formació *New Age* (que se solien anomenar “Cursos de Formació Erhard”, *Erhard Seminar Trainings* [EST], etc.) conjuguen els valors contraculturals amb la necessitat de triomfar, la satisfacció interior amb l’èxit extern. El curs de recés “L’Esperit dels Negocis” de Findhorn transforma l’experiència del treball amb la finalitat d’augmentar la productivitat. Alguns adeptes del *New Age* s’hi adhireixen no tan sols per ser més autèntics i espontanis, sinó també per enriquir-se (mitjançant la màgia, etc.). “Els cursos de formació *New Age* també tenen ressonàncies d’idees segons com més humanistes que les que es difonen en el món dels negocis, cosa que fa que siguin més atractius per a l’home de negocis amb mentalitat empresarial. Les idees tenen a veure amb el lloc de treball, com “un entorn d’aprenentatge” que “humanitza el treball”, “humanitza el

cap", on "les persones són el primer" o "s'allibera el potencial". Tal com les presenten els formadors del *New Age*, és probable que atreguin els homes de negocis que ja han participat en altres cursos de formació de tipus humanista (laic) i que vulguin fer un pas més: que estiguin interessats en el propi creixement personal, la felicitat i l'entusiasme i, alhora, en la productivitat econòmica".⁴⁶ Així, és evident que les persones involucrades busquen realment saviesa i equanimitat en benefici propi, però en quina mesura les activitats en què participen els capaciten per treballar pel bé comú? A part de la qüestió de la motivació, tots aquests fenòmens s'han d'avaluar segons els seus fruits, i la pregunta que cal plantejar-se és si promouen el jo o promouen la solidaritat, no tan sols envers les balenes, els arbres o les persones de mentalitat similar, sinó amb tota la creació: incloent-hi la humanitat sencera. Les pitjors conseqüències de tota filosofia de l'egoisme, tant si és adoptada per les institucions com per amplis sectors socials, són el que el cardenal Joseph Ratzinger defineix com un conjunt d'"estratègies per reduir el nombre dels qui s'asseuen a menjar a la taula de la humanitat".⁴⁷ Aquest és un criteri clau amb el qual s'ha d'avaluar l'impacte de qualsevol filosofia o teoria. El cristianisme busca sempre mesurar els esforços humans per la seva obertura al Creador i a les altres criatures, un respecte que es fonamenta en l'amor.

2.5. Per què ha crescut el *New Age* amb tanta rapidesa i s'ha difós de manera tan eficaç?

Per moltes objeccions i crítiques que susciti, el *New Age* és un intent de donar escalfor a un món que molts qualifiquen d'insípid i despietat. Com a reacció que és enfront de la modernitat, actua gairebé sempre en el pla dels sentiments, els instints i les emocions. L'angoixa davant d'un futur apocalíptic d'inestabilitat econòmica, incertesa política i canvis climàtics fa un paper important en la recerca d'una relació alternativa i decididament optimista amb el cosmos. Hi ha una recerca de plenitud i felicitat, sovint en un nivell explícitament espiritual. Però és significatiu que el *New Age* hagi tingut tan

gran èxit en una era que es pot caracteritzar per l'exaltació gairebé universal de la diversitat. La cultura occidental ha fet un pas més enllà de la tolerància –en el sentit d'acceptar a contracor o suportar la idiosincràsia de persones o grups minoritaris– vers l'erosió conscient del respecte a la normalitat. La normalitat es presenta com un concepte amb connotacions moralistes, vinculat necessàriament a normes absolutes. Per a un nombre creixent de persones, les creences o normes absolutes indiquen només la incapacitat de tolerar les idees i les conviccions dels altres. En aquest context, s'han posat de moda els estils de vida alternatius: ser diferent no tan sols és acceptable, sinó positivament bo.⁴⁸

És essencial tenir en compte que les persones es relacionen amb el *New Age* de maneres molt distintes i en graus diversos. En la majoria dels casos no es tracta realment d'una "pertinença" a un grup o moviment. Tampoc no hi ha una consciència molt clara dels principis sobre els quals es basa el *New Age*. Aparentment, la majoria de la gent se sent atreta per teràpies o pràctiques concretes, sense coneixement dels plantejaments de fons que aquestes comporten; d'altres són simplement consumidors ocasionals de productes que duen l'etiqueta "*New Age*". Els qui utilitzen l'aromateràpia o escolten música *New Age*, per exemple, solen estar interessats per l'efecte que tenen en la seva salut o benestar. Tan sols una minoria aprofundeix aquests temes i tracta d'entendre'n el significat teòric (o "místic"), cosa que encaixa perfectament amb els esquemes de les societats de consum en les quals el lleure i l'entreteniment ocupen un paper fonamental. El "moviment" s'ha adaptat perfectament a les lleis del mercat i el fet que el *New Age* s'hagi difós tant és degut en part al fet que resulta una proposta econòmica molt atractiva. El *New Age*, almenys en algunes cultures, es presenta com una etiqueta per a un producte creat, aplicant els principis del màrqueting a un fenomen religiós.⁴⁹ Sempre hi haurà una manera d'aprofitar-se de les necessitats espirituals de la gent. Com molts altres elements de l'economia contemporània, el *New Age* és un fenomen global que es manté unit i s'alimenta gràcies a la informació dels mitjans de comunicació de masses. Es pot discutir si van ser els mitjans de comunicació

els qui van crear aquest fenomen o no; el que està clar és que la literatura popular i les comunicacions de masses garanteixen una difusió ràpida, a escala universal, de les nocions comunes defensades pels seus "creients" i simpatitzants. No obstant això, no és possible saber si aquesta difusió tan ràpida de les idees obeeix a l'atzar o bé a un projecte deliberat, ja que es tracta de comunitats molt poc rígides. Igual com succeeix amb les "cibercomunitats" creades per Internet, aquest és un àmbit en el qual les relacions entre les persones poden ser molt impersonals o bé interpersonalment només en un sentit molt selectiu.

El *New Age* s'ha fet molt popular com un conjunt vague de creences, teràpies i pràctiques, elegides i combinades sovint segons el propi gust, independentment de les incompatibilitats o les incongruències que presenti. D'altra banda, és el que es pot esperar d'una cosmovisió conscientment basada en el pensament intuïtiu del "costat dret del cervell". Precisament per això és tan important descobrir i reconèixer les característiques fonamentals de les idees *New Age*. El que aquest ofereix se sol descriure senzillament com quelcom "espiritual", més que pertanyent a una religió concreta. No obstant això, els vincles amb algunes religions orientals concretes són molt més estrets del que alguns "consumidors" s'imaginarien. Naturalment, això és important per als grups d'"oració" als quals hom decideix integrar-se, però és també un problema real en la gestió d'un nombre creixent d'empreses, als empleats de les quals se'ls exigeix fer meditació i adoptar tècniques d'expansió mental com a part de la vida laboral.⁵⁰

Valdria la pena afegir encara unes breus paraules sobre la promoció organitzada del *New Age* com a ideologia, però es tracta d'un assumpte molt complex. Enfront del *New Age*, alguns grups han reaccionat amb acusacions generalitzades de "conspiració". La resposta a aquests grups acostuma a ser que estem assistint a un canvi cultural espontani la trajectòria del qual està en gran part determinada per influxos que escapen al control humà. No obstant això, basta assenyalar que el *New Age* comparteix amb un bon nombre de grups internacionalment influents l'objectiu de substituir o transcendir

les religions particulars per deixar espai a una religió universal que unifiqui la humanitat. Molt relacionat amb això, hi ha un esforç concertat per part de moltes institucions per inventar una Ètica Global, un esquema ètic que reflectiria la naturalesa global de la cultura, l'economia i la política contemporànies. Encara més, la politització de les qüestions ecològiques influeix en tot el tema de la hipòtesi Gaia o culte de la mare terra.

3. EL *NEW AGE* I L'ESPIRITUALITAT CRISTIANA

3.1. El *New Age* com a espiritualitat

Els promotors del *New Age* el defineixen com una "nova espiritualitat". Sembla irònic anomenar-la "nova" quan tantes idees estan preses de les religions i les cultures antigues. El que realment és nou en el *New Age* és la recerca conscient d'una alternativa a la cultura occidental i a les seves arrels religioses judeocristianes. "Espiritualitat", en aquest sentit, indica l'experiència interior d'harmonia i unitat amb tota la realitat, que pal·lia els sentiments d'imperfeció i finitud de tota persona humana. Les persones descobreixen la seva profunda connexió amb la força o energia universal sagrada que constitueix el nucli de tota vida. Quan han portat a terme aquest descobriment, poden emprendre el camí cap a la perfecció que els permetrà ordenar les seves vides i la seva relació amb el món, i ocupar el seu propi lloc en el procés universal d'esdevenir i en la Nova Gènesi d'un món en evolució constant. El resultat és una mística còsmica,⁵¹ basada en la presa de consciència d'un univers ple d'energies dinàmiques. Així, l'energia còsmica, la vibració, la llum, déu, l'amor -fins i tot l'Ésser suprem- tot es refereix a la mateixa i única realitat, la font primària present en tot ésser.

Aquesta espiritualitat consta de dos elements distints: un de metafísic, l'altre de psicològic. El component metafísic procedeix de les arrels esotèriques i teosòfiques del *New Age* i és bàsicament una forma nova de gnosi. L'accés al que és diví es produeix per mitjà del coneixement dels misteris ocults, en la recerca individual d'"allò real" que hi ha darrere del que és només aparent, l'origen

més enllà del temps, el que és transcendent més enllà del que és merament fugaç, la tradició primordial darrere de la tradició merament efímera, allò altre darrere del jo, la divinitat còsmica darrere de l'individu encarnat". L'espiritualitat esotèrica "és una investigació del Ser més enllà de la separació dels éssers, una espècie de nostàlgia de la unitat perduda".⁵²

"Es pot veure aquí la matriu gnòstica de l'espiritualitat esotèrica. Aquesta és palpable quan els fills d'Aquari busquen la Unitat Transcendent de les religions. Tendeixen a escollir de les religions històriques només el nucli esotèric, del qual pretenen ser-ne els guardians. En certa manera neguen la història i no accepten que l'espiritualitat pugui tenir les seves arrels en el temps o en cap institució. Jesús de Natzaret no és Déu, sinó una de les moltes manifestacions del Crist còsmic i universal".⁵³

El component psicològic d'aquest tipus d'espiritualitat procedeix de la trobada entre la cultura esotèrica i la psicologia (cf. 2.3.2). El *New Age* es converteix així en una experiència de transformació psicoespiritual personal, que es contempla com quelcom anàleg a l'experiència religiosa, després d'una crisi personal o una llarga recerca espiritual. Per a d'altres prové de l'ús de la meditació o d'algun tipus de teràpia, o d'experiències paranormals que alteren els estats de consciència i proporcionen una penetració en la unitat de la realitat.⁵⁴

3.2. Narcisisme espiritual?

Diversos autors veuen l'espiritualitat *New Age* com una mena de narcisisme espiritual o pseudomisticisme. És interessant observar que aquesta crítica ha estat formulada fins i tot per David Spangler, un exponent important del *New Age*, que en les seves últimes obres es va distanciar dels aspectes més esotèrics d'aquest corrent de pensament.

Spangler ha escrit que en les formes més populars del *New Age* "els individus i els grups viuen les seves pròpies fantasies d'aventura i poder, generalment de forma ocultista o mil·lenarista... La característica principal d'aquest nivell és l'adhesió a un món privat de satisfacció de l'ego i el consegüent allunyament (encara que no

sempre sigui evident) del món. En aquest nivell, el *New Age* s'ha vist poblat per éssers estranys i exòtics, mestres, adeptes, extraterrestres. És un lloc de poders psíquics i misteris ocults, de conspiracions i ensenyaments amagats".⁵⁵

En una obra posterior, David Spangler enumera el que considera elements negatius o "ombres" del *New Age*: "alienació del passat en nom del futur; adhesió a la novetat per la novetat...; no-discriminació i falta de discerniment en nom de la totalitat i de la comunió, i d'aquí la incapacitat per entendre o respectar el paper dels límits...; confusió dels fenòmens psíquics amb la saviesa, de la "canalització" (cf. Glossari) amb l'espiritualitat, de la perspectiva *New Age* amb la veritat última".⁵⁶ Però, en definitiva, Spangler està convençut que el narcisisme egoista i irracional es limita solament a uns pocs membres. Els aspectes positius que subratlla són la funció del *New Age* com a imatge del canvi i com a encarnació del sagrat, moviment en el qual la majoria de les persones són "grans cercadors de la veritat", que treballen en benefici de la vida i del creixement interior.

David Toolan, un jesuïta americà que va estar bastants anys en l'ambient *New Age*, analitza l'aspecte comercial de molts productes i teràpies que duen l'etiqueta *New Age*. Observa que els seguidors del *New Age* han descobert la vida interior i se senten fascinats per la perspectiva de ser responsables del món, però que també es deixen vèncer fàcilment per una tendència a l'individualisme i a enfocar-ho tot com a objecte de consum. En aquest sentit, l'espiritualitat *New Age*, si bé no és cristiana, tampoc no és budista, ja que no implica la negació d'un mateix. El somni d'una unió mística sembla conduir, a la pràctica, a una unió merament virtual que, al cap i a la fi, deixa les persones encara més soles i insatisfetes.

3.3. El Crist còsmic

En els primers dies del cristianisme, els creients en Jesucrist van haver de plantar cara a les religions gnòstiques. No les van ignorar, sinó que van acceptar el repte positivament i van aplicar a Crist mateix els termes que s'utilitzaven per a les divinitats còsmiques.

L'exemple més clar és el famós himne a Crist a la carta de sant Pau als cristians colossencs:

“Ell és la imatge del Déu invisible, engendrat abans de tota la creació, ja que Déu ha creat per ell totes les coses, tant les del cel com les de la terra, tant les visibles com les invisibles, trons i sobirania, potències i autoritats. Tot ha estat creat per ell i destinat a ell. Ell existeix abans de tot, i tot es manté unit gràcies a ell. Ell és també el cap del cos, que és l'Església. Ell és l'origen, el primogènit dels qui retornen d'entre els morts, perquè ell ha de ser en tot el primer. Déu volgué que residís en ell tota la plenitud. Déu volgué reconciliar-ho tot per ell i destinar-ho a ell, posant la pau en tot el que hi ha, tant a la terra com al cel, per la sang de la creu de Jesucrist.” (Col 1, 15-20).

Aquells primers cristians no esperaven l'arribada de cap edat nova còsmica. El que celebraven amb aquest himne era que la Plenitud de totes les coses havia començat en Crist. “En realitat el temps s'ha complert pel fet mateix que Déu, amb l'encarnació, s'ha introduït en la història de l'home. L'eternitat ha entrat en el temps: quin “compliment” hi ha més gran que aquest? Quin altre “compliment” seria possible?”.⁵⁷ La creença gnòstica en forces còsmiques i en una espècie de fosca destinació elimina la possibilitat d'una relació amb el Déu personal revelat en Crist. Per als cristians, el veritable Crist còsmic és el que està present activament en els diversos membres del seu cos, que és l'Església. No dirigeixen la seva mirada a forces còsmiques impersonals, sinó a l'amor afectuós d'un Déu personal. Per a ells, el biocentrisme còsmic ha de ser transferit a un conjunt de relacions socials (en l'Església). I no es tanquen en un esquema cíclic d'esdeveniments còsmics, sinó que se centren en el Jesús històric, especialment en la seva crucifixió i en la seva resurrecció. A la Carta als Colossencs i al Nou Testament trobem una doctrina de Déu distinta de la que hi ha implícita en el pensament del *New Age*: la concepció cristiana de Déu és la d'una Trinitat de Persones que ha creat la raça humana i que desitja compartir la comunió de la vida trinitària amb les persones creades. Entès adequadament, això significa que l'espiritualitat autèntica no consisteix tant en la nostra recerca de Déu, com que Déu ens busca a nosaltres.

En els cercles del *New Age* s'ha fet popular una altra visió, completament distinta, del significat còsmic de Crist. “El Crist còsmic és el model diví que es connecta en la persona de Jesucrist (però que no es limita de cap manera a aquesta persona). El model diví de connectivitat s'ha fet home i ha habitat entre nosaltres (Jn 1,14)... El Crist còsmic és el guia d'un nou èxode de la servitud i de les idees pessimistes d'un univers mecanicista, newtonià, ple de competitivitat, guanyadors i perdedors, dualismes, antropocentrisme, i de l'avorriment que sobrevé quan el nostre univers meravellós es descriu com una màquina privada de misteri i misticisme. El Crist còsmic és local i històric, indubtablement íntim a la història humana. El Crist còsmic podria viure a la casa del costat o àdhuc a l'interior més profund i autèntic del propi jo”.⁵⁸ Encara que possiblement no tots els qui estan relacionats amb el *New Age* estiguin d'acord amb aquesta afirmació, tanmateix és encertada i mostra amb una claredat absoluta quines són les diferències entre aquestes dues visions de Crist. Per al *New Age*, el Crist còsmic apareix com un model que es pot repetir en moltes persones, llocs o èpoques. És el portador d'un enorme canvi de paradigma. És, en definitiva, un potencial que hi ha a dins nostre.

Segons la doctrina cristiana, Jesucrist no és un simple model. És una persona divina que amb la seva figura humana-divina revela el misteri de l'amor del Pare vers cada persona al llarg de la història (Jn 3,16). Viu en nosaltres perquè comparteix la seva vida amb nosaltres, però aquesta ni se'ns imposa ni és automàtica. Tots els éssers humans estan convidats a compartir la seva vida, a viure “en Crist”.

3.4. Mística cristiana i mística *New Age*

Per als cristians, la vida espiritual consisteix en una relació amb Déu que es va fent cada vegada més profunda amb l'ajuda de la gràcia, en un procés que il·lumina també la relació amb els nostres germans. Per al *New Age*, l'espiritualitat significa experimentar estats de consciència dominats per un sentit d'harmonia i fusió amb el Tot. Així, la “mística” no es refereix a una trobada amb el Déu transcendent en la plenitud de l'amor, sinó a l'experiència provocada per un tornar-

se sobre si mateix, un sentiment exaltant d'estar en comunió amb l'univers, de deixar que la pròpia individualitat s'enfonsi en el gran oceà de l'Ésser.⁵⁹

Aquesta distinció fonamental és evident en tots els nivells de comparació entre la mística cristiana i la mística del *New Age*. El mètode de purificació del *New Age* es basa en la consciència del malestar o de l'alienació, que ha de ser vençut mitjançant la immersió en el Tot. Per convertir-se, una persona necessita fer ús de tècniques que condueixen a l'experiència de la il·luminació. Això transforma la consciència de la persona i l'obre al contacte amb la divinitat, que s'entén com l'essència més profunda de la realitat.

Les tècniques i mètodes que s'ofereixen en aquest sistema religiós immanentista, que està mancat del concepte de Déu com a persona, vénen "des de baix". Encara que impliquen un descens fins a les profunditats del propi cor o de la pròpia ànima, constitueixen una empresa essencialment humana per part de la persona que busca elevar-se fins a la divinitat mitjançant els seus esforços. Sovint es tracta d'un "ascens" del nivell de consciència fins al que s'entén com una percepció alliberadora del "déu interior". No tothom té accés a aquestes tècniques, els beneficis de les quals queden restringits a una "aristocràcia" espiritual privilegiada.

Per contra, l'element essencial de la fe cristiana és que Déu s'abaixa cap a les seves criatures, particularment cap als més humils, cap als més febles i menys agraciats segons els criteris del "món". Hi ha algunes tècniques espirituals que convé aprendre, però Déu és capaç d'esbiaixar-les i fins i tot de prescindir-ne. Per a un cristià, "la manera d'apropar-se a Déu no es fonamenta en una tècnica, en el sentit estricte de la paraula. Això aniria en contra de l'esperit d'infants que demana l'Evangelí. L'autèntica mística cristiana no té res a veure amb la tècnica: és sempre un do de Déu i qui n'és beneficiari se'n sent indigne".⁶⁰

Per als cristians, la conversió consisteix a tornar cap al Pare, per mitjà del Fill, dòcils al poder de l'Esperit Sant. Com més s'avança en la relació amb Déu -que és sempre i en tots els casos un do gratuït-, més aguda és la

necessitat de convertir-se del pecat, de la miopia espiritual i de l'autocomplaença, coses que impedeixen un abandó confiat de si en Déu i una obertura als altres.

Totes les tècniques de meditació necessiten purificar-se de la presumpció i de l'ostentació. L'oració cristiana no és un exercici de contemplació d'un mateix, de quietud i de buidament de si, sinó un diàleg d'amor, que "implica una actitud de conversió, un èxode del jo de l'home cap al Tu de Déu".⁶¹ Porta a una submissió cada vegada més completa a la voluntat de Déu, mitjançant la qual se'ns convida a una solidaritat profunda i autèntica amb els nostres germans i germanes.⁶²

3.5. El "déu interior" i la "teosi"

Aquest és un punt de contrast entre el *New Age* i el cristianisme. En la bibliografia del *New Age* abunda la convicció que no existeix un ésser diví "a fora" o que sigui, d'alguna manera, diferent de la resta de la realitat. Des de Jung fins ara, hi ha hagut tot un corrent que professava una creença en "el déu interior". Des de la perspectiva del *New Age*, el nostre problema és la incapacitat de reconèixer la pròpia divinitat, una incapacitat que es pot superar amb l'ajuda d'un guia i seguint tota una sèrie de tècniques per alliberar el nostre potencial (diví) amagat. La idea fonamental és que "Déu" es troba en el fons del nostre interior. Som déus i descobrim el poder il·limitat que hi ha dintre nostre despullant-nos de les capes d'inautenticitat.⁶³ Com més es reconeix aquest potencial, més es realitza. En aquest sentit, el *New Age* té la seva pròpia idea de la teosi: transformar-nos en déus o, més exactament, reconèixer i acceptar que som divins. Alguns diuen que estem vivint en "una època en què la nostra comprensió de Déu ha de ser interioritzada: d'un Déu omnipotent i extern a un Déu que és força dinàmica i creativa que es troba al centre mateix de tot ésser: Déu com a Esperit".⁶⁴

Al prefaci al llibre V d'*Adversus Haereses*, sant Ireneu es refereix a "Jesucrist, que, per mitjà del seu amor transcendent, es va convertir en el que som, per poder-nos portar a ser el que ell mateix és". Aquí la teosi, la manera cristiana d'entendre la divinització, no es realitza solament en virtut dels nostres

esforços, sinó amb l'auxili de la gràcia de Déu, que actua en i per mitjà de nosaltres. Naturalment, això implica una consciència inicial de la nostra imperfecció, fins i tot de la nostra condició pecadora, tot el contrari de l'exaltació del jo. A més, es desplega com una introducció a la vida de la Trinitat, un cas perfecte de distinció al cor mateix de la unitat: sinergia i no fusió. Tot això esdevé com a resultat d'una trobada personal, de l'oferiment d'un nou gènere de vida. La vida en Crist no és quelcom tan personal i privat que quedi restringit a l'àmbit de la consciència. Ni és tampoc un nivell nou de consciència. Implica una transformació del nostre cos i la nostra ànima mitjançant la participació en la vida sacramental de l'Església.

4. NEW AGE I FE CRISTIANA CARA A CARA

Resulta difícil separar els elements individuals de la religiositat del *New Age*, per innocents que puguin semblar, de l'estructura general que penetra tot el món conceptual del moviment *New Age*. La naturalesa gnòstica d'aquest moviment exigeix que se'l jutgi en la seva totalitat. Des del punt de vista de la fe cristiana, no és possible destriar alguns elements de la religiositat del *New Age* com a acceptables per als cristians i rebutjar-ne altres, perquè el moviment del *New Age* insisteix tant en la comunicació amb la naturalesa, en el coneixement còsmic d'un bé universal – negant els continguts revelats de la fe cristiana –, que no pot ser considerat com quelcom positiu o innocu. En un ambient cultural marcat pel relativisme religiós, cal alertar contra els intents de situar la religiositat del *New Age* al mateix nivell que la fe cristiana, perquè això fa que la diferència entre fe i creença sembli relativa i crea més confusió entre els desprevinguts. En aquest sentit, resulta útil l'exhortació de sant Pau d'avisar: “a alguns que no ensenyin doctrines incorrectes, i no es dediquin a faules i a genealogies inacabables que fomenten discussions en comptes de servir el pla salvador de Déu que es realitza per la fe” (1 *Tm* 1,3-4). Algunes pràctiques porten erròniament el segell *New Age*, simplement com a estratègia de mercat per vendre's millor, però realment no estan associades a la

seva cosmovisió, cosa que només crea més confusió. Per això, cal identificar amb precisió els elements que pertanyen al moviment *New Age*, els quals no poden ser acceptats pels qui són fidels a Crist i a la seva Església.

Les preguntes següents poden ser la manera més simple per avaluar alguns dels elements centrals del pensament i de la pràctica del *New Age* des d'una perspectiva cristiana. El terme *New Age* es refereix a les idees que circulen sobre Déu, l'home i el món, les persones amb qui poden dialogar els cristians entorn de temes religiosos, el material publicitari per a grups de meditació, teràpies i d'altres, les declaracions explícites sobre la religió, etc. Algunes d'aquestes preguntes aplicades a persones i idees que no duguin explícitament l'etiqueta *New Age* posarien de manifest altres vincles, implícits o inconscients, amb tot l'ambient *New Age*.

- *Déu és un ésser amb qui mantenim una relació, quelcom que es pot utilitzar, o bé una força que cal dominar?*

El concepte de Déu propi del *New Age* és una mica vague, mentre que el concepte cristià és molt clar. El Déu del *New Age* és una energia impersonal, de fet, una extensió o un component particular del cosmos; Déu, en aquest sentit, és la força vital o ànima del món. La divinitat es troba en cada ésser, en una gradació que va “des del cristall inferior del món mineral fins àdhuc més enllà del mateix Déu Galàctic, del qual no podem dir absolutament res, tret que no és un home, sinó una Gran Consciència”.⁶⁵ En alguns escrits “clàssics” del *New Age*, està clar que els éssers humans s'han de considerar a si mateixos com déus, la qual cosa es desenvolupa en unes persones més plenament que en unes altres. Ja no cal buscar Déu més enllà del món, sinó en el més profund del meu jo.⁶⁶ Fins i tot quan “Déu” és quelcom exterior a mi, existeix per ser manipulat.

Això és molt diferent de la concepció cristiana de Déu, Creador del cel i de la terra i font de tota vida personal. Déu és en si mateix personal, Pare, Fill i Esperit Sant, i ha creat l'univers a fi de compartir la comunió de la seva vida amb les persones creades. “Déu, que “habita una llum inaccessible”, vol

comunicar la seva pròpia vida divina als homes creats lliurement per ell, per fer-los, en el seu Fill únic, fills adoptius. En revelar-se a si mateix, Déu vol fer els homes capaços de respondre-li, de conèixer-lo i d'estimar-lo més enllà del que ells serien capaços per les seves pròpies forces".⁶⁷ Déu no s'identifica amb el principi vital entès com l'"Esperit" o "energia bàsica" del cosmos, sinó que és aquest amor, absolutament diferent del món, que tanmateix és present en tot i mena els éssers humans a la salvació.

• *Hi ha un únic Jesucrist o existeixen milers de Cristos?*

En la bibliografia del *New Age* Crist és presentat sovint com un savi, un iniciat o un avatar entre molts, mentre que en la tradició cristiana és el Fill de Déu. Heus aquí alguns punts que comparteixen els plantejaments del *New Age*:

- El Jesús històric, personal i individual, és diferent del Crist universal, etern, impersonal;
- Jesús no és considerat l'únic Crist;
- La mort de Jesús a la Creu, o bé es nega, o bé es reinterpreta per excloure'n la idea que pugui haver sofert com a Crist;
- Els documents extrabíblics (com els evangelis neognòstics) són considerats fonts autèntiques per al coneixement d'aspectes de la vida de Crist que no es troben en el cànon de l'Escriptura. Altres revelacions sobre Crist, proporcionades per entitats, guies espirituals i mestres venerables, o àdhuc per les Cròniques Akasha, són bàsiques per a la cristologia del *New Age*;
- S'aplica un tipus d'exegesi esotèrica als textos bíblics per purificar el cristianisme de la religió formal que impedeix accedir a la seva essència esotèrica.⁶⁸

En la tradició cristiana, Jesucrist és el Jesús de Natzaret del qual parlen els Evangelis, el fill de Maria i Unigènit de Déu, veritable Déu i veritable home, revelació plena de la Veritat divina, únic Salvador del món, que "per la nostra causa patí sota el poder de Ponç Pilat, fou crucificat, mort i sepultat, ressuscità al tercer dia, com deien ja les Escriptures, se'n pujà al cel i se'n anà a la dreta del Pare".⁶⁹

• *L'ésser humà: existeix un únic ésser universal o hi ha molts individus?*

"L'objectiu de les tècniques del *New Age* és reproduir els estats místics a la voluntat de cadascú, com si fossin un material de laboratori. El fet de renéixer, el *biofeedback*, l'aïllament sensorial, els mantras, el dejuni, la privació de somni i la meditació transcendental, són intents per controlar aquests estats i experimentar-los contínuament".⁷⁰ Totes aquestes pràctiques creen una atmosfera de debilitat (i vulnerabilitat) psíquica. Quan l'objecte de l'exercici consisteix a reinventar-nos a nosaltres mateixos, es planteja realment la pregunta sobre qui sóc "jo". El "Déu interior" i la unió holística amb tot el cosmos subratllen aquesta pregunta. Les personalitats individuals aïllades serien patològiques per al *New Age* (segons la seva particular psicologia transpersonal). Però "el veritable perill és el paradigma holístic. El *New Age* és un pensament basat sobre una unitat totalitària i precisament per això és un perill...".⁷¹ Dit d'una manera més suau: "Som autèntics quan ens 'fem càrrec' de nosaltres mateixos, quan la nostra opció i les nostres reaccions flueixen espontàniament de les nostres necessitats més profundes, quan el nostre comportament i els nostres sentiments manifestats reflecteixen la nostra plenitud personal".⁷² El Moviment pel Potencial Humà és l'exemple més clar de la convicció que els éssers humans són divins, o contenen una espurna divina dintre de si mateixos.

L'enfocament cristià procedeix dels ensenyaments de l'Escriptura respecte a la naturalesa humana. Homes i dones han estat creats a imatge i semblança de Déu (*Gn 1,27*) i Déu els tracta amb gran consideració, cosa que sorprèn el salmista (cf. *Sl 8*). La persona humana és un misteri revelat plenament només en Jesucrist (cf. *GS 22*) i, de fet, es fa autèntica i adequadament humana en la seva relació amb Crist per mitjà del do de l'Esperit.⁷³ Això està molt lluny de la caricatura de l'antropocentrisme que és atribuït al cristianisme i que és rebutjat per molts autors i seguidors del *New Age*.

- *Ens salvem a nosaltres mateixos o la salvació és un do gratuït de Déu?*

La clau és descobrir què o qui creiem que ens salva. Ens salvem a nosaltres mateixos per les nostres pròpies accions, com se sol dir en les explicacions del *New Age*, o ens salva l'amor de Déu? Les paraules clau són *realització d'un mateix, plenitud del jo i autoredempció*. El *New Age* és essencialment pelagià en la seva manera d'entendre la naturalesa humana.⁷⁴

Per als cristians, la salvació depèn de la participació en la passió, mort i resurrecció de Crist, i d'una relació personal directa amb Déu, més que d'una tècnica qualsevol. La condició humana, afectada com està pel pecat original i pel pecat personal, només pot ser rectificada per l'acció de Déu: el pecat és una ofensa contra Déu, i només Déu ens pot reconciliar amb ell. En el pla salvífic de Déu, els éssers humans han estat salvats per Jesucrist, el qual, com a Déu i home, és l'únic mediador de la redempció. En el cristianisme, la salvació no és una experiència del jo, una immersió meditativa i intuïtiva dintre d'un mateix, sinó molt més: el perdó dels pecats, l'aixecament des de les profundes ambivalències del propi ésser, l'apaivagament de la naturalesa mitjançant el do de la comunió amb un Déu amorós. El camí cap a la salvació no es troba senzillament en una transformació autoprovoçada per la consciència, sinó en l'alliberament del pecat i de les seves conseqüències, que condueix a lluitar contra el pecat que hi ha en nosaltres mateixos i en la societat que ens envolta. Això ens porta necessàriament a una solidaritat amorosa amb els nostres germans necessitats.

- *Inventem la veritat o l'abracem?*

La veritat segons el *New Age* té a veure amb bones vibracions, correspondències còsmiques, harmonia i èxtasi, experiències agradables en general. Es tracta de trobar la pròpia veritat d'acord amb el benestar. La valoració de la religió i de les qüestions ètiques òbviament està relacionada amb les pròpies sensacions i experiències.

En la doctrina cristiana, Jesucrist es presenta com "el Camí, la Veritat i la Vida" (*Jn 14,6*). Als seus seguidors se'ls demana que obrin tota la seva vida a ell i als seus valors, en

altres paraules, a un conjunt objectiu d'exigències que formen part d'una realitat objectiva que, en definitiva, és assequible per tots.

- *L'oració i la meditació: parlem amb nosaltres o amb Déu?*

La tendència a confondre la psicologia i l'espiritualitat aconsella recalcar que moltes de les tècniques de meditació que ara s'utilitzen no són oració. Sovint són una bona preparació per a l'oració, i res més, tot i que condueixen a un estat de placidesa mental o de benestar corporal. Les experiències que se n'obtenen són realment intenses, però quedar-se en aquest pla és quedar-se sol, sense estar encara en presència de l'Altre. Assolir el silenci ens pot enfrontar al buit més que al silenci contemplatiu de l'estimat. També és cert que les tècniques per aprofundir en la pròpia ànima són, en definitiva, una apel·lació a la nostra pròpia capacitat d'assolir la divinitat o, fins i tot, d'arribar a ser divins. Si no tenen en compte que és Déu qui va a cercar el cor humà, no són oració cristiana. Tot i que es considera un vincle amb l'Energia Universal, "aquesta 'relació' fàcil amb Déu, on la funció de Déu es concep com la satisfacció de totes les nostres necessitats, revela l'egoisme que hi ha en el cor del *New Age*".⁷⁵

Les pràctiques del *New Age* no són realment oració, sinó que solen consistir en una introspecció o una fusió amb l'energia còsmica, en contrast amb la doble orientació de l'oració cristiana, que comprèn la introspecció però que és, sobretot, una trobada amb Déu. La mística cristiana, més que un mer esforç humà, és essencialment un diàleg que "implica una actitud de conversió, un èxode del jo de l'home cap al Tu de Déu".⁷⁶ "El cristià, àdhuc quan està sol i resa en secret, té la convicció de resar sempre en unió amb Crist, en l'Esperit Sant, juntament amb tots els sants per al bé de l'Església".⁷⁷

- *Ens sentim temptats a negar el pecat o acceptem que existeixi com a tal?*

En el *New Age* no hi ha un veritable concepte de pecat, sinó més aviat el de coneixement imperfecte. El que es necessita és il·luminació, que es pot assolir mitjançant unes tècniques psicofísiques concretes. Els

qui participen en activitats del *New Age* no se'ls diu què han de creure, què han de fer o no fer, sinó: "Hi ha mil maneres d'explorar la realitat interior. Mira on et condueixen la teva intel·ligència i la teva intuïció. Confia en tu".⁷⁸ L'autoritat s'ha traslladat de Déu a l'interior del jo. Per al *New Age*, el problema més seriós és l'alienació respecte a la totalitat del cosmos, en comptes d'un fracàs personal o pecat. El remei consisteix a aconseguir estar cada vegada més immers en la totalitat de l'ésser. En alguns escrits i pràctiques del *New Age*, està clar que no n'hi ha prou amb una sola vida i, per tant, hi ha d'haver reencarnacions que permetin a les persones realitzar el seu ple potencial.

En la perspectiva cristiana, "la realitat del pecat i, més particularment, del pecat original, només s'esclareix a la llum de la Revelació divina. Sense el coneixement que aquesta ens dona de Déu no es pot reconèixer clarament el pecat, i se sent la temptació d'explicar-lo únicament com un defecte de creixement, com una debilitat psicològica, un error, la conseqüència necessària d'una estructura social inadequada, etc. Només en el coneixement del disseny de Déu sobre l'home es comprèn que el pecat és un abús de la llibertat que Déu dona a les persones creades perquè puguin estimar-lo i estimar-se mutualment".⁷⁹ "El pecat és una falta contra la raó, la veritat, la consciència recta; és faltar a l'amor veritable envers Déu i envers el proïsme a causa d'una inclinació perversa a determinats béns. Fereix la naturalesa de l'home i atempta contra la solidaritat humana...".⁸⁰ "El pecat és una ofensa a Déu... s'aixeca contra l'amor que Déu ens té i aparta d'Ell els nostres cors... El pecat és, així, "amor d'un mateix fins al menyspreu de Déu"". ⁸¹

• *Se'ns anima a rebutjar o a acceptar el sofriment i la mort?*

Alguns autors del *New Age* veuen el sofriment com quelcom imposat sobre el jo, com un mal *karma* (v. glossari) o, almenys, com un error de domini dels nostres propis recursos. D'altres se centren en els mètodes per assolir l'èxit i la riquesa (p. ex., Deepak Chopra, José Silva *et al.*). En el *New Age*, la reencarnació es veu sovint com un element necessari per al creixement espiritual, una etapa de l'evolució espiritual progressiva que va començar abans que nasquéssim i

continuarà després que morim. En la nostra vida present, l'experiència de la mort d'altres persones provoca una crisi saludable.

Tant la unitat còsmica com la reencarnació són irreconciliables amb la creença cristiana que la persona humana és un ésser únic, que viu una sola vida de la qual és plenament responsable: aquesta manera d'entendre la persona qüestiona tant la responsabilitat personal com la llibertat. Els cristians saben que "en la creu de Crist no tan sols s'ha complert la redempció mitjançant el sofriment, sinó que el mateix sofriment humà ha quedat redimit. Crist -sense cap culpa pròpia- va carregar sobre si "tot el mal del pecat". L'experiència d'aquest mal va determinar la mesura incomparable de sofriment de Crist, que es va convertir en el preu de la redempció... El Redemptor ha sofert en comptes de l'home i per l'home. Tothom té la seva participació en la redempció. Cadascú està cridat també a participar en aquest sofriment mitjançant el qual s'ha portat a terme la redempció. Està cridat a participar en aquest sofriment pel qual tot sofriment humà ha estat també redimit. Acomplint la redempció mitjançant el sofriment, Crist ha elevat el sofriment humà al nivell de la redempció. Per tant, tot home, en el seu sofriment, es pot fer també partícip del sofriment redemptor de Crist".⁸²

• *Cal eludir el compromís social o cal buscar-lo positivament?*

Bona part del que hi ha en el *New Age* és una descarada autopromoció, però algunes figures rellevants del moviment defensen que és injust jutjar tot el moviment per una minoria de persones egoistes, irracionals i narcisistes, o deixar-se enlluernar per algunes de les seves pràctiques més extravagants, que són un obstacle per veure en el *New Age* una recerca espiritual i una espiritualitat autèntiques.⁸³ La fusió dels individus en el jo còsmic, la relativització o abolició de la diferència i de l'oposició en una harmonia còsmica és inacceptable per al cristianisme.

On hi ha veritable amor, hi ha d'haver un "altre", una persona, diferent. Un veritable cristià busca la unitat en la capacitat i en la llibertat de l'altre per a dir "sí" o "no" al do de l'amor. En el cristianisme, la unió es veu com a comunió i la unitat com a comunitat.

- *El nostre futur, està en les estrelles o l'hem d'ajudar a construir?*

El *New Age* que ara està naixent estarà poblat d'éssers perfectes, andrògins, que tindran el comandament total de les lleis còsmiques de la naturalesa. En aquest escenari, el cristianisme ha de ser eliminat i deixar pas a una religió global i a un nou ordre mundial.

Els cristians estan en un estat de vigilància constant, preparats per als darrers dies, quan torni Crist. El *New Age* dels cristians va començar fa dos mil anys amb Crist, que no és sinó "Jesús de Natzaret; ell és la Paraula de Déu feta home per a la salvació de tots". El seu Esperit Sant està present i actiu en els cors dels individus, en "la societat i en la història, en els pobles, les cultures i les religions". En realitat, "l'Esperit del Pare, vessat abundantment pel fill, és qui tot ho anima".⁸⁴ Vivim ja als darrers temps.

D'una banda, és clar que moltes pràctiques del *New Age* no plantegen problemes doctrinals als qui les realitzen; però alhora és innegable que aquestes pràctiques, encara que només sigui indirectament, comuniquen una mentalitat que pot influir en el pensament i inspirar una visió particular de la realitat. Certament, el *New Age* crea la seva pròpia atmosfera i pot resultar difícil distingir-hi les coses innòcues i de les que realment són objectables. No obstant això, convé observar que la doctrina sobre Crist que es difon als cercles del *New Age* s'inspira en les doctrines teosòfiques d'Helena Blavatsky, en l'antroposofia de Rudolf Steiner i en l'"Escola Arcana" d'Alice Bailey. Els seus seguidors contemporanis no tan sols promouen avui les idees d'aquests pensadors, sinó que també treballen amb els adeptes del *New Age* per desenvolupar una comprensió completament nova de la realitat, una doctrina coneguda com "la veritat del *New Age*".⁸⁵

5. JESUCRIST OFEREIX L'AIGUA DE LA VIDA

L'únic fonament de l'Església és Jesucrist, el Senyor. Ell és al cor de tota acció cristiana i de tot missatge cristià. Per això, l'Església retorna constantment a l'encontre del seu Senyor. Els Evangelis ens narren molts

encontres de Jesús: des dels pastors de Betlem fins als dos lladres crucificats amb ell, des dels doctors que l'escoltaven al temple fins als deixebles que caminaven apesats cap a Emmaús. Però un episodi que indica ben clarament el que Ell ens ofereix és el relat de la seva trobada amb la samaritana al costat del pou de Jacob, al capítol quart de l'Evangelí de sant Joan. Aquesta trobada ha estat descrita fins i tot com "un paradigma del nostre compromís amb la veritat".⁸⁶ L'experiència de trobar-nos amb un desconegut que ens ofereix l'aigua de la vida és una clau per entendre la manera com podem i hem d'entaular el diàleg amb qui no coneix Jesús.

Un dels elements més atractius del relat de Joan (Jn 4) és el que tarda la dona a captar què vol dir Jesús amb això de l'"aigua de la vida" o l'aigua "viva" (v. 11). Tanmateix, se sent fascinada –no només pel desconegut mateix, sinó també pel seu missatge–, i això la porta a escoltar-lo. Després de la sorpresa inicial, en adonar-se del que Jesús sap d'ella ("Fas bé de dir que no en tens. N'has tingut cinc, i l'home que ara tens no és el teu marit. En això has dit la veritat.", v. 17-18), s'obre completament a la seva paraula: "Senyor, veig que ets un profeta" (v. 19). Comença el diàleg sobre l'adoració a Déu: "Vosaltres adoreu allò que no coneixeu. Nosaltres sí que adorem allò que coneixem, perquè la salvació ve dels jueus" (v. 22). Jesús li toca el cor i la prepara per escoltar el que ha de dir sobre si mateix com a Messies: "Sóc jo, el qui et parla" (v. 26). La disposar perquè obri el cor a la veritable adoració en Esperit i a la manifestació de Jesús com a Ungit de Déu.

La dona "va deixar la gerra i se'n va anar al poble a dir a la gent" el que feia referència a aquell home (v. 28). L'efecte extraordinari en aquella dona d'aquesta trobada amb el desconegut va provocar la curiositat d'aquella gent, de manera que també ells "l'anaren a trobar" (v. 30). Aviat van acceptar la veritat de la seva identitat: "Ara ja no creiem pel que tu dius. Nosaltres mateixos l'hem sentit i sabem que aquest és realment el salvador del món" (v. 42). Passen de sentir parlar de Jesús a conèixer-lo personalment i aleshores comprenen el significat universal de la seva identitat. I tot això perquè s'hi han implicat amb la ment i amb el cor.

El fet que la història s'esdevingui a la vora d'un pou és significatiu. Jesús ofereix a la dona "una font d'on brolla vida eterna" (v. 14). La delicadesa amb què Jesús tracta la dona és un model d'eficàcia pastoral: ajudar els altres a sincerar-se sense que pateixin el procés dolorós de reconeixement propi ("m'ha dir tot el que he fet", v. 39). Aquest enfocament podria donar fruits abundants en els qui se senten atrets per l'"aiguador" (aquari) i continuen buscant sincerament la veritat. Caldria convidar-los a escoltar Jesús, que no tan sols ofereix aigua per sadollar la nostra set, sinó també les profunditats espirituals ocultes de l'"aigua viva". És important reconèixer la sinceritat de les persones que busquen la veritat; no es tracta d'una falsedat o un autoengany. També és important ser pacients, com sap prou bé tot bon educador. Una persona posseïda per la veritat es veu sobtadament plena d'una sensació de llibertat completament nova, especialment davant dels errors i els temors del passat. "Qui s'esforça per conèixer-se a si mateix, com la dona al costat del pou, infondrà als altres un desig de conèixer la veritat que pot alliberar-los també a ells".⁸⁷

La invitació a seguir Crist, portador de l'aigua de la vida, tindrà un pes molt més gran si qui la fa s'ha vist profundament afectat per la seva pròpia trobada amb Jesús, perquè no es tracta d'algú que s'hagi limitat a sentir parlar d'ell, sinó de qui està segur "que és realment el Salvador del món" (v. 42). Es tracta de deixar que les persones reaccionin a la seva manera, al seu propi ritme, i deixar a Déu fer la resta.

6. INDICACIONS IMPORTANTS

6.1. Una necessitat: acompanyament i formació sòlida

Crist o Aquari? El *New Age* gairebé sempre té a veure amb "alternatives": una visió alternativa de la realitat, o una manera alternativa de millorar la pròpia situació present (màgia).⁸⁸ Les alternatives no ofereixen dues possibilitats, sinó únicament la possibilitat d'escollir una cosa enfront d'una altra. En termes religiosos, el *New Age* ofereix una alternativa a l'herència judeocristiana. L'Era d'Aquari es concep com la que substituirà l'Era dels Peixos,

predominantment cristiana. Els pensadors del *New Age* en són plenament conscients. Alguns d'ells estan convençuts que el canvi que s'apropa és inevitable, mentre que d'altres, a més, estan compromesos activament en l'arribada d'aquest canvi. Els qui es pregunten si és possible creure alhora en Crist i en Aquari cal que sàpiguen que es troben davant una alternativa excel·lent, "aut-aut, o això o allò". "Cap criat no pot servir dos senyors, perquè, si estima l'un, avorirà l'altre, i si fa cas de l'un, no en farà de l'altre" (Lc 16,13). Als cristians els basta pensar en la diferència entre els Mags d'Orient i el rei Herodes per adonar-se dels efectes terribles que comporta l'opció a favor de Crist o en contra. No hem d'oblidar mai que molts dels moviments que han alimentat el *New Age* són explícitament anticristians. La seva postura enfront del cristianisme no és neutral, sinó neutralitzadora: malgrat el que se sol dir sobre l'obertura a tots els punts de vista religiosos, el cristianisme tradicional no es considera sincerament una alternativa acceptable. De fet, sovint queda ben clar que "el cristianisme autèntic no hi té cabuda", àdhuc amb arguments que justifiquen un comportament anticristià.⁸⁹ Aquesta oposició, que inicialment es limitava als ambients enrarits dels qui van més enllà d'una vinculació superficial amb el *New Age*, recentment ha començat a penetrar en tots els nivells de la cultura "alternativa", que exerceix una fascinació poderosa, sobretot en les sofisticades societats occidentals.

Fusió o confusió? Les tradicions del *New Age*, de manera conscient i deliberada, difuminen les diferències reals: entre Creador i creació, entre humanitat i naturalesa, entre religió i psicologia, entre realitat subjectiva i objectiva. Idealment, la intenció sempre és superar l'escàndol de la divisió, però per a la teoria del *New Age* es tracta de la fusió sistemàtica d'elements que normalment han estat clarament diferenciats en la cultura occidental. Potser sigui més just parlar de "confusió". Dir que el *New Age* s'alimenta de la confusió no és un mer joc de paraules. La tradició cristiana sempre ha valorat el paper de la raó per justificar la fe i comprendre Déu, el món i la persona humana.⁹⁰ El *New Age* encerta quan sintonitza amb un estat d'ànim que rebutja la raó freda, calculadora, inhumana. I si bé recorda la necessitat d'un equilibri entre totes les nostres facultats, això

no justifica la marginació d'una facultat que és essencial per a una vida plenament humana. La racionalitat té l'avantatge de la universalitat: és a l'abast de tots, gratuïtament, a diferència del caràcter misteriós i fascinant de la religió "mística", esotèrica o gnòstica. Tot allò que alimenta la confusió conceptual o el secretisme s'ha d'examinar amb molta cura, perquè en comptes de revelar la naturalesa última de la realitat l'amaga. Es correspon amb la pèrdua de confiança en les certeses sòlides d'abans, que és pròpia de la postmodernitat i que sovint la porta a refugiar-se en l'irracionalisme. El gran repte és mostrar que una col·laboració sana entre la fe i la raó millora la vida humana i promou el respecte a la creació.

Crea la teva pròpia realitat. La convicció generalitzada en el *New Age* que cadascú crea la seva pròpia realitat és atractiva però il·lusòria. Cristal·litza en la teoria de Jung, segons la qual l'ésser humà és una via d'accés des del món exterior a un món interior de dimensions infinites, on cada persona és un Abraxas que engendra el seu propi món o el devora. L'estrella que brilla en aquest món interior infinit és el déu i fita de l'home. La conseqüència més dolorosa i problemàtica de l'acceptació de la idea que les persones creen la seva pròpia realitat és la qüestió del sofriment i de la mort: les persones amb greus deficiències o malalties incurables se senten enganyades i degradades quan se'ls suggereix que són elles les qui han fet caure la desgràcia sobre si mateixes, o que la seva incapacitat per canviar les coses indica una feblesa en la seva manera d'afrontar la vida. Tot això està molt lluny de ser un tema purament acadèmic: té implicacions profundes en l'enfocament pastoral de l'Església davant les difícils qüestions existencials que el món es planteja. Les nostres limitacions són part de la vida, inherents a la condició de criatura. La mort i el sofriment constitueixen un repte i una oportunitat, atès que la temptació de refugiar-se en una reelaboració occidentalitzada de la reencarnació és una prova clara del temor davant la mort i del desig de viure per sempre. Aprofitem al màxim aquestes oportunitats per recordar el que Déu ens promet en la resurrecció de Jesucrist? Fins a quin punt és real la fe en la resurrecció de la carn que els cristians

proclamen cada diumenge en el credo? Aquí es planteja sobretot la idea del *New Age* que en cert sentit també som déus. Tota la qüestió depèn, és clar, de la pròpia definició de realitat. Cal enfortir de manera adequada un enfocament sòlid de l'epistemologia i de la psicologia en tots els nivells d'educació, la formació i la predicació catòliques. És important concentrar-se constantment en les maneres més eficaces de parlar de la transcendència. La dificultat fonamental de tot el pensament del *New Age* és que aquesta transcendència és estrictament una autotranscendència que s'ha d'assolir en un univers tancat en si mateix.

Recursos pastorals. Al capítol 8 s'ofereixen indicacions sobre els principals documents de l'Església Catòlica en què es pot trobar una valoració de les idees del *New Age*. En primer lloc, s'esmenta l'al·locució del papa Joan Pau II citada al prefaci. El papa reconeix en aquesta tendència cultural alguns aspectes positius, com ara la "cerca d'un nou significat de la vida, una nova sensibilitat ecològica i el desig de superar una religiositat freda i racionalista". Però també crida atenció dels fidels sobre alguns elements ambigus que són incompatibles amb la fe cristiana: aquests moviments "presten poca atenció a la Revelació", "tendeixen a relativitzar la doctrina religiosa a favor d'una cosmovisió difusa", "sovint proposen un concepte panteista de Déu", "substitueixen la responsabilitat personal davant Déu per les nostres accions amb un sentit del deure de respecte al cosmos, subvertint així el veritable concepte del pecat i de la necessitat de la redempció per mitjà de Crist".⁹¹

6.2. Iniciatives pràctiques

En primer lloc, convé recordar novament que, dins el vast moviment del *New Age*, no totes les persones ni totes les coses estan vinculades de la mateixa manera a les teories del moviment. Igualment, l'etiqueta mateixa de "*New Age*" sovint s'aplica malament o s'estén a fenòmens que es poden classificar d'una altra manera. Fins i tot s'ha abusat del terme *New Age* per demonitzar determinades persones i pràctiques. És essencial examinar si els fenòmens vinculats a aquest moviment, encara que sigui de manera tangencial, reflecteixen una visió cristiana de Déu, la persona humana i el món o hi estan en

conflicte. La mera utilització del terme “*New Age*” per si mateixa no significa gens. El que compta és la relació de la persona, el grup, la pràctica o el producte, amb els principis del cristianisme.

- L'Església Catòlica disposa de xarxes pròpies, molt eficaces, que encara es podrien utilitzar millor. Per exemple, el gran nombre de centres pastorals, culturals i d'espiritualitat. A més de servir les necessitats de l'Església, aquests centres es podrien utilitzar per abordar de forma creativa la confusió respecte a la religiositat del *New Age*, per exemple, amb fòrums de discussió i estudi. Desgraciadament, cal admetre que en molts casos alguns centres d'espiritualitat específicament catòlics estan compromesos activament en la difusió de la religiositat del *New Age* dins l'Església. Cal corregir aquesta situació, no tan sols per aturar la propagació de la confusió i de l'error, sinó també perquè es converteixin en promotors eficaços de la veritable espiritualitat cristiana. Els centres culturals catòlics, en particular, no són meres institucions doctrinals, sinó espais per al diàleg sincer.⁹² Algunes institucions especialitzades aborden totes aquestes qüestions de manera excel·lent. Són recursos molt valuosos que s'haurien de compartir generosament amb les àrees més desfavorides.

- No són pocs els grups del *New Age* que aprofiten qualsevol oportunitat per exposar la seva filosofia i les seves activitats. Convindria abordar amb cura les trobades amb aquests grups, incloent-hi sempre persones capaces tant d'explicar la fe i l'espiritualitat catòliques, com de reflexionar críticament sobre el pensament i les pràctiques del *New Age*. És summament important comprovar les credencials de les persones, els grups i les institucions que pretenen oferir orientació i informació sobre el *New Age*. En alguns casos, el que havia començat com una recerca imparcial s'acaba convertint en una promoció activa o en una defensa de les “religions alternatives”. Algunes institucions internacionals estan realitzant campanyes actives de promoció del respecte a la “diversitat religiosa” i reclamen el caràcter religiós per d'algunes organitzacions més que dubtoses. Això concorda amb la visió del *New Age*, de passar

a una època en què la limitació de les religions particulars cedeixi el pas a la universalitat d'una nova religió o espiritualitat. Per contra, el diàleg sincer ha de respectar sempre la diversitat des del principi i mai intentar desdibuixar les distincions fonent totes les tradicions religioses en una.

- Alguns grups locals del *New Age* qualifiquen les seves trobades com “grups d'oració”. Els que hi siguin convidats han de buscar els signes d'una espiritualitat autènticament cristiana i comprovar que no hi hagi cerimònies d'iniciació de cap mena. Aquests grups s'aprofiten de la falta de preparació teològica o espiritual de les persones per atreure-les gradualment al que en realitat pot ser una forma de culte fals. Cal educar els cristians respecte del veritable objecte i contingut de l'oració –adreçada al Pare, per mitjà de Jesucrist, en l'Esperit Sant–, per jutjar rectament la intenció d'un “grup d'oració”. L'oració cristiana i el Déu de Jesucrist són fàcils de reconèixer.⁹³ Moltes persones estan convençudes que no hi ha cap perill a “manllevar” elements de la saviesa oriental. Tanmateix, el cas de la meditació transcendental (MT) hauria de convidar els cristians a ser més cautes davant la possibilitat d'afiliar-se sense saber-ho a una altra religió (en aquest cas, l'hinduisme), malgrat que els promotors de la MT insisteixin en la seva neutralitat religiosa. L'aprenentatge de la meditació en si mateix no planteja cap problema, però l'objecte o el contingut de l'exercici determinen clarament si s'estableix una relació amb el Déu revelat per Jesucrist, o bé amb alguna altra revelació, o simplement amb les profunditats ocultes del jo.

- També cal prestar el reconeixement degut als grups cristians que promouen tenir cura de la terra com a creació de Déu. El respecte a la creació també s'ha d'abordar creativament en les escoles catòliques. Amb tot, gran part del que proposen els elements més radicals del moviment ecològic és difícil de conciliar amb la fe catòlica. La cura pel medi ambient, en general, és un senyal oportú d'una preocupació renovada per allò que Déu ens ha donat, potser fins i tot un senyal de la cura que el cristià ha de tenir necessàriament per la creació. L'“ecologia profunda”, però, es

basa sovint en principis panteistes i, en ocasions, gnòstics.⁹⁴

- El començament del Tercer Mil·lenni ofereix un autèntic *kairós* per a l'evangelització. Les ments i els cors estan oberts com mai abans a rebre informació seriosa sobre la visió cristiana del temps i de la història de la salvació. La prioritat no hauria de consistir tant a posar en relleu les mancances d'altres enfocaments, sinó més aviat a retornar constantment a les fonts de la nostra pròpia fe, per poder oferir una presentació adequada i sòlida del missatge cristià. Podem estar orgullosos del que se'ns ha confiat i per això hem de resistir les pressions de la cultura dominant i no enterrar aquests dons (cf. Mt 25,24-30). Un dels instruments més útils de que disposem és el *Catecisme de l'Església Catòlica*. Tenim també una immensa herència de camins de santedat en les vides dels cristians del passat i del present. Allí on es desconeix o s'ignora el ric simbolisme cristià, les seves tradicions artístiques, estètiques i musicals, els cristians han de fer una labor enorme en benefici propi i, en definitiva, de tots els qui busquen una experiència o una consciència més gran de la presència de Déu. El diàleg entre els cristians i les persones seduïdes pel *New Age*, té més garanties d'èxit si té en compte l'atracció que exerceixen el món de les emocions i el llenguatge simbòlic. Si la nostra tasca consisteix a conèixer, estimar i servir Jesucrist, té una importància cabdal començar amb un bon coneixement de la Sagrada Escripura. Però, sobretot, sortir a trobar el Senyor Jesús en l'oració i en els sagraments, que són precisament els moments de santificació de la nostra vida ordinària i el camí més segur per trobar el sentit de tot el missatge cristià.

- Potser la mesura més senzilla, la més òbvia i urgent que cal prendre, i potser també la més eficaç, sigui aprofitar al màxim les riqueses de l'herència espiritual cristiana. Els grans ordes religiosos són dipositaris de riques tradicions de meditació i espiritualitat, que es podrien fer més assequibles mitjançant cursos o períodes de permanència en les seves cases, oferts a persones amb autèntic esperit de recerca. Això ja s'està fent, però manca anar més enllà. Ajudar les persones en la seva recerca espiritual oferint-los tècniques ja aprovades i experiències d'autèntica oració

podria encetar un diàleg que revelaria les riqueses de la tradició cristiana i potser aclariria en aquest mateix procés moltes de les qüestions que el *New Age* planteja.

Amb una imatge suggeridora i directa, un dels mateixos exponents del moviment del *New Age* ha comparat les religions tradicionals amb les catedrals, i el *New Age* amb una fira mundial. El moviment *New Age* és una invitació als cristians perquè duguin el missatge de les catedrals a la fira que ara ocupa el món sencer. Aquesta imatge planteja als cristians un repte positiu, ja que qualsevol moment és bo per dur el missatge de les catedrals a la gent de la fira. Els cristians, en efecte, no han d'esperar una invitació per dur la Bona Notícia de Jesucrist als qui caminen buscant respostes a les seves preguntes, un aliment espiritual que els satisfaci, l'aigua viva. Seguint la imatge proposada, els cristians han de sortir de la catedral, alimentats per la paraula i els sagraments, per dur l'Evangeli a tots els àmbits de la vida quotidiana. "*Ite, Missa est; Aneu-vos-en en pau*". A la carta apostòlica *Novo Millennio Ineunte* el Pare Sant destaca el gran interès per l'espiritualitat que es descobreix en el món d'avui, i com les altres religions estan responnent a aquesta demanda de manera atraient. A continuació llança un repte als cristians: "Nosaltres, que tenim la gràcia de creure en Crist, revelador del Pare i Salvador del món, hem d'ensenyar a quin grau d'interiorització ens pot dur la relació amb ell" (n. 33). Per als qui van a comprar a la fira mundial de propostes religioses, la crida del cristianisme es manifestarà, en primer lloc, per mitjà del testimoni dels membres de l'Església, de la seva confiança, la seva calma, la seva paciència i el seu optimisme, i del seu amor concret al proïsme. Tot això, fruit d'una fe alimentada en l'oració personal autèntica.

7. APÈNDIX

7.1. Algunes formulacions breus d'idees del *New Age*

Formulació del *New Age* segons William Bloom, 1992, citada a Heelas, p. 225 i seg.:

- Tota vida -tota existència- és la manifestació de l'Esperit, de l'Inconoscible, la Consciència suprema

- coneguda amb diferents noms en tantes cultures distintes.
- El propòsit i la dinàmica de tota existència és dur l'Amor, la Saviesa, la Il·luminació... a la seva manifestació plena.
  - Totes les religions són expressió d'aquesta mateixa realitat interior.
  - Tota vida, tal com la percebem amb els cinc sentits humans o amb els instruments científics, no és sinó el vel extern d'una realitat invisible, interior i causal.
  - Igualment, els éssers humans són criatures dobles amb: (i) una personalitat exterior temporal, i (ii) un ésser interior multidimensional (ànima o jo superior).
  - La personalitat exterior és limitada i tendeix a l'amor.
  - El propòsit de l'encarnació de l'ésser interior és atreure les vibracions de la personalitat exterior cap a una ressonància d'amor.
  - Totes les ànimes encarnades són lliures d'escollir la seva pròpia via espiritual.
  - Els nostres mestres espirituals són aquells que, un cop han alliberat l'ànima de la necessitat d'encarnar-se, expressen amor incondicional, saviesa i il·luminació. Alguns d'aquests grans éssers són ben coneguts i han inspirat les religions del món. D'altres són desconeguts i obren de manera invisible.
  - Tota vida, en les seves diferents formes i estats, és energia interrelacionada, i inclou les nostres accions, els nostres sentiments i pensaments. Per tant, col·laborem amb l'Esperit i amb aquestes energies en la creació de la nostra realitat.
  - Encara que sostinguts per la dinàmica de l'amor còsmic, tots junts som responsables de l'estat del nostre propi jo, del nostre entorn i de tota vida.
  - Durant aquest període de temps, l'evolució del planeta i de la humanitat ha arribat a un punt en què estem experimentant un canvi espiritual profund en la nostra consciència individual i col·lectiva. Per això parlem d'un *New Age*. Aquesta nova consciència és el resultat d'una encarnació cada vegada més assolida del que alguns anomenen energies de l'amor còsmic. Aquesta nova consciència es manifesta en una comprensió instintiva de la sacralitat

de tota existència i, en particular, de la seva interrelació.

- Aquesta nova consciència i aquesta nova comprensió de la interdependència de tota vida són el signe que actualment s'està gestant una nova cultura planetària.

Heelas cita (p. 226) la "formulació complementària" de Jeremy Tarcher:

1. El món, inclosa la raça humana, és expressió d'una naturalesa divina superior, més completa.
2. Amagat a l'interior de cada ésser humà hi ha un Jo diví superior, que és la manifestació d'aquesta naturalesa divina superior i més completa.
3. Aquesta naturalesa superior es pot desvetllar i convertir en el centre de la vida quotidiana de l'individu.
4. Aquest desvetllament és la raó de ser de cada vida individual.

David Spangler cita, a *Actualité des religions* n. 8, setembre de 1999, p. 43, les característiques principals de la visió del *New Age*, que és

- holística (globalitzadora, perquè només hi ha una energia-realitat)
- ecològica (la Terra, Gaia, és la nostra mare i cadascú de nosaltres una neurona del sistema nerviós central de la Terra)
- andrògina (l'arc de Sant Martí i el Yin Yang en són els símbols, que tenen a veure amb la complementarietat dels contraris, especialment el masculí i el femení)
- mística (que troba el sagrat en totes les coses, en les més ordinàries)
- planetària (les persones han d'estar, alhora, arrelades a la seva pròpia cultura i obertes a la cultura universal, buscant amor, compassió, pau i l'establiment d'un govern mundial).

7.2. Glossari escollit

Androgínia. No és hermafroditisme, és a dir, la presència de característiques físiques dels dos sexes en una persona, sinó una consciència de la presència dels elements masculins i femenins en cada persona. Es descriu com un estat equilibrat d'harmonia interior de l'ànima i la ment. En el *New Age*, és un estat que resulta d'una nova

consciència d'aquesta manera doble de ser i existir característica de tot home i de tota dona. Com més es difongui, més ajudarà a transformar la conducta interpersonal.

Antroposofia. Doctrina teosòfica popularitzada originalment pel croata Rudolf Steiner (1861-1925), que va abandonar la Societat Teosòfica després de ser-ne el director de la branca alemanya des de 1902 fins a 1913. És una doctrina esotèrica que té per objecte iniciar les persones en el "coneixement objectiu" en l'esfera divina-espiritual. Steiner estava convençut que aquesta l'havia ajudat a explorar les lleis de l'evolució del cosmos i de la humanitat. Cada ésser físic té un ésser espiritual corresponent, i la vida terrenal està influïda per les energies astrals i les essències espirituals. Es diu que la Crònica Akasha és una "memòria còsmica" accessible als iniciats.⁹⁵

Canalització (v. *Channeling*)

Channeling (canalització). Els mèdiums psíquics sostenen que actuen com a canals d'informació d'altres jocs, normalment entitats incorporades que viuen a l'altre pla. Posa en relació éssers tan diversos com mestres excelsos, àngels, déus, entitats col·lectives, esperits de la naturalesa i el Jo Superior.

Consciència planetària. Aquesta cosmovisió es va desenvolupar als anys vuitanta per promoure el sentiment de lleialtat a la comunitat humana en comptes de a les nacions, tribus o altres grups tradicionals. Es pot considerar hereva de moviments de començaments del segle XX que promovien un govern mundial. La consciència de la unitat de la humanitat encaixa perfectament amb la hipòtesi Gaia.

Cristalls. Es considera que vibren amb freqüències particulars. D'aquí que siguin útils per a l'autotransformació. S'utilitzen en diverses teràpies, com també en la meditació, la visualització, el "viatge astral", o com a amulets de la sort. Vistos des de l'exterior, no tenen poder intrínsec, sinó que són senzillament bells.

Crist. En el *New Age*, la figura històrica de Jesús no és més que una encarnació d'una idea, una energia o un conjunt de vibracions. Per a Alice Bailey, es necessita un gran dia de

súplica, en què tots els creients aconseguixin crear una concentració d'energia espiritual tal que es produeixi una nova encarnació que revelarà als homes la manera de salvar-se... Per a molts, Jesús no és més que un mestre espiritual que, com Buda, Moisès i d'altres, ha estat penetrat pel Crist còsmic. El Crist còsmic també se'l coneix com l'energia crística present en cada ésser i en l'ésser total. Els individus necessiten ser iniciats gradualment en la consciència de les característiques crístiques que tenen. Crist representa –per al *New Age*– l'estat més elevat de perfecció del jo.⁹⁶

Eneagrama (del grec *ennéa* = "nou" + *gramma* = "signe"). És el nom que designa un diagrama compost per un cercle amb nou punts en la seva circumferència, units entre si per un triangle i un hexàgon circumscrits. Originàriament es va utilitzar per a l'endevinació, però recentment s'ha popularitzat com a símbol d'un sistema de tipologia de la personalitat que consta de nou tipus caractereològics bàsics. Es va fer popular després de la publicació del llibre *The Enneagram* d'Helen Palmer,⁹⁷ però l'autora reconeix que el seu deute al metge i pensador esotèric rus G. I. Gurdjieff, al psicòleg xilè Claudio Naranjo i a l'autor Óscar Icazo, fundador d'Arica. L'origen de l'eneagrama resta amagat en el misteri, però alguns autors sostenen que procedeix de la mística sufí.

Era d'Aquari. Cada era astrològica, d'uns 2.146 anys, rep el nom d'un dels signes del zodíac, però els "dies grans" segueixen un ordre invers, de manera que l'actual Era de Peixos està a punt d'acabar i s'instaurarà l'Era d'Aquari. Cada Era té les seves pròpies energies còsmiques. L'energia de Peixos n'ha fet una era de guerres i conflictes. Però Aquari està destinada a ser una era d'harmonia, justícia, pau, unitat, etc. En aquest sentit, el *New Age* accepta el caràcter inevitable de la història. Alguns veuen en l'era d'Àries l'època de la religió jueva, en la de Peixos la del cristianisme i en la d'Aquari l'era d'una religió universal.

Esoterisme (del grec *esotéros* = "el que hi ha a l'interior"). Designa generalment un conjunt de coneixements antics i ocults accessible només a grups d'iniciats, que es descriuen a si mateixos com a guardians de les veritats

ocultes a la majoria de la humanitat. El procés d'iniciació porta des d'un coneixement de la realitat merament extern, superficial, fins a la veritat interior i, mitjançant aquest procés, desvetlla la consciència a un nivell més profund. Les persones són convidades a emprendre aquest "viatge interior" per descobrir l'"espurna divina" que hi ha dintre d'elles. En aquest context, la salvació coincideix amb el descobriment del jo.

Espiritisme. Si bé sempre hi ha hagut intents d'establir contacte amb els esperits dels morts, es considera que l'espiritisme del segle XIX és un dels corrents que desemboquen en el *New Age*. Es va desenvolupar en l'ambient de les idees de Swedenborg i Mesmer, i es va arribar a convertir en una nova religió. Madame Blavatsky era una mèdium, raó per la qual l'espiritisme va exercir un gran influx en la Societat Teosòfica, encara que en aquest cas es feia èmfasi en el contacte amb entitats del passat remot més que amb persones que havien mort recentment. Allan Kardec va influir en la difusió de l'espiritisme en les religions afrobrasileres. En alguns nous moviments religiosos del Japó es donen també elements espiritistes.

Evolució. En el *New Age* va molt més enllà de l'evolució dels éssers cap a formes de vida superiors. El model físic es projecta sobre l'àmbit espiritual, de manera que una força immanent de l'interior dels éssers humans els impulsa cap a formes superiors de vida espiritual. Es diu que els éssers humans no tenen control sobre aquesta força, però les seves accions bones o dolentes poden accelerar o retardar el procés. Es pensa que la creació sencera, que inclou la humanitat, avança inexorablement cap a una fusió amb el diví. La reencarnació ocupa, naturalment, un lloc important en aquesta visió d'una evolució espiritual progressiva que, segons es diu, comença abans del naixement i continua després de la mort.⁹⁸

Expansió de la consciència. Si el cosmos es concep com una cadena contínua d'ésser, tots els nivells de l'existència –minerals, vegetals, animals, humans, éssers còsmics i divins– són interdependents. Es diu que els éssers humans es fan conscients del seu lloc en aquesta visió holística de la realitat global expandint la seva consciència més enllà dels

seus límits normals. El *New Age* ofereix una varietat enorme de tècniques per ajudar la gent a assolir un nivell de percepció de la realitat més elevat, una manera de superar la separació entre els subjectes i entre els objectes en el procés cognoscitiu, que es conclou en una fusió total del que la consciència normal, inferior, veu com a realitats separades o distintes.

Feng-shui. Forma de geomància, en aquest cas un mètode ocult xinès de desxifrar la presència amagada de corrents positius i negatius en els edificis i altres llocs, basada en el coneixement de les forces terràquies i atmosfèriques. "Igual que en el cos humà o en el cosmos, arreu es creuen influxos l'equilibri correcte dels quals és font de salut i de vida".⁹⁹

Gnosi. En sentit ampli, una forma de coneixement no intel·lectual, sinó visionària o mística, que es creu revelada i capaç d'unir l'ésser humà amb el misteri diví. En els primers segles del cristianisme, els Pares de l'Església van lluitar contra el gnosticisme, perquè s'oposava a la fe. Alguns veuen una renaixença de les idees gnòstiques en gran part del pensament del *New Age* i, de fet, alguns dels seus autors esmenten el gnosticisme primitiu. No obstant això, l'accentuació del monisme i àdhuc del panteisme o panenteisme típica del *New Age* fa que alguns utilitzin el terme neognosticisme per distingir la gnosi del *New Age* del gnosticisme antic.

Gran Germandat Blanca. Madame Blavatsky afirmava que tenia contactes amb els mahatmes o mestres, éssers excelsos que, junts, constitueixen la Gran Germandat Blanca. Segons ella, eren els qui dirigien l'evolució de la raça humana i orientaven la labor de la Societat Teosòfica.

Hermetisme. Pràctiques i especulacions filosòfiques i religioses vinculades als escrits del *Corpus Hermeticum* i als textos alexandrins atribuïts al mític Hermes Trismegistos. Quan es van conèixer per primera vegada durant el Renaixement es va pensar que revelaven doctrines precristianes; tanmateix, estudis posteriors han demostrat que daten del primer segle de l'era cristiana.¹⁰⁰ L'hermetisme alexandri és una font fonamental de l'esoterisme modern, amb el

qual té molt en comú: l'eclecticisme, la refutació del dualisme ontològic, l'afirmació del caràcter positiu i simbòlic de l'univers, la idea de la caiguda i posterior restauració de la humanitat. L'especulació hermètica ha reforçat la creença en una antiga tradició fonamental, l'anomenada *philosophia perennis*, que falsament es considera comuna a totes les tradicions religioses. Les formes elevades i rituals de la màgia es van desenvolupar a partir de l'hermetisme renaixentista.

Holisme. Concepte clau del "nou paradigma", que pretén oferir una estructura teòrica que integra tota la cosmovisió de l'home modern. En contrast amb l'experiència d'una fragmentació creixent de la ciència i de la vida quotidiana, s'accentua l'"holisme", el "totalisme", com a concepte metodològic i ontològic central. La humanitat s'integra en l'univers com a part d'un únic organisme viu, un entramat harmoniós de relacions dinàmiques. Diversos científics que relacionen la ciència amb la religió rebutgen la distinció clàssica entre subjecte i objecte, de la qual es culpa habitualment Descartes i Newton. La humanitat forma part de l'entramat universal (l'ecosistema, la família), de la naturalesa i del món i ha de buscar l'harmonia amb tots els elements d'aquesta autoritat quasitranscendent. Quan es comprèn quin és el propi lloc en la naturalesa, també s'entén que la "totalitat" i la "santedat" són una mateixa i sola cosa. L'articulació més clara d'aquest concepte es troba en la hipòtesi "Gaia".¹⁰¹

Iniciació. En etnologia religiosa, és el viatge cognitiu o experimental, mitjançant el qual una persona és admesa, individualment o com a membre d'un grup, a través de rituals particulars, a formar part d'una comunitat religiosa, una societat secreta (per exemple, la francmaçoneria) o una associació misteriosa (màgica, esotericoculta, gnòstica, teosòfica, etc.).

Karma (de l'arrel sànscrita *Kri* = "acció, obra"). Noció clau en l'hinduisme, el jainisme i el budisme, el significat de la qual no ha estat sempre el mateix. En l'antic període vèdic es referia a l'acció ritual, especialment el sacrifici, mitjançant la qual una persona obtenia l'accés a la felicitat o a la benaurança en l'altra vida. Quan van aparèixer el jainisme i el budisme (aproximadament sis

segles abans de Crist), *Karma* va perdre el seu sentit salvífic: el camí cap a l'alliberament era el coneixement de l'Atman o "jo". En la doctrina del samsara, s'entenia com el cicle incessant del naixement i la mort humanes (hinduisme) o del renéixer (budisme).¹⁰² En els ambients del *New Age*, la "lleï del karma" es concep sovint com l'equivalent moral de l'evolució còsmica. El karma no té ja res a veure amb el mal ni amb el sofriment – il·lusions que cal experimentar com a part d'un "joc còsmic" – sinó que és la lleï universal de la causa i l'efecte, i forma part de la tendència d'un univers interrelacionat cap a l'equilibri moral.¹⁰³

Mística. La mística del *New Age* consisteix a girar-se cap a l'interior del propi jo més que en una comunió amb Déu, que és el qui és "totalment un altre". És una fusió amb l'univers, l'anihilació definitiva de l'individu en la unitat del tot. L'experiència del Jo es pren com a experiència de la divinitat, raó per la qual s'ha de mirar cap endins per descobrir l'autèntica saviesa, la creativitat i la força.

Monisme. Doctrina metafísica segons la qual les diferències entre les coses són il·lusòries. Només hi ha un ésser universal únic, del qual cada cosa i cada persona són només una part. En la mesura que el monisme del *New Age* inclou la idea que la realitat és fonamentalment espiritual, és una forma contemporània del panteisme (que rebutja, a vegades explícitament, el materialisme, especialment el marxisme). La seva pretensió de resoldre tot dualisme no deixa lloc a un Déu transcendent, de manera que tot és Déu. Per al cristianisme, es planteja un problema ulterior quan se suscita la qüestió de l'origen del mal. C. G. Jung va veure el mal com el "costat fosc" de Déu, que, en el teisme clàssic, és tot bondat.

Moviment del Potencial Humà. Des dels seus inicis (Esalen, Califòrnia, anys seixanta), s'ha convertit en una xarxa de grups que promouen l'alliberament de la capacitat humana innata de creativitat mitjançant la realització del jo. Cada vegada són més les empreses que utilitzen diverses tècniques de transformació personal en programes de formació de dirigents, en darrera instància per motius purament econòmics. Si bé les Tecnologies Transpersonals, el Moviment per

una Consciència Espiritual Interior, el Desenvolupament Organitzatiu i la Transformació Organitzativa, es presenten com a no religiosos, a la pràctica els treballadors de les empreses es poden trobar sotmesos a una "espiritualitat" estranya en una situació que planteja conflictes amb la seva llibertat personal. Hi ha vincles evidents entre l'espiritualitat oriental i la psicoteràpia, mentre que la psicologia jungiana i el Moviment del Potencial Humà han exercit el seu influx sobre el xamanisme i formes "reconstruïdes" del paganisme, com el druidisme i la wicca. En sentit ampli, el "creixement personal" es pot entendre com la forma que la "salvació religiosa" adopta en el moviment del *New Age*: S'afirma que l'alliberament del sofriment i de la feblesa humanes s'assolirà desenvolupant el nostre potencial humà, la qual cosa dona com a resultat que ens trobem cada vegada més en contacte amb la nostra divinitat interior.¹⁰⁴

Música New Age. Es tracta d'una indústria pròspera. Aquest tipus de música se sol promocionar com un mitjà per arribar a l'harmonia amb un mateix i amb el món. En part sol ser música "celta" o druídica. Alguns compositors *New Age* sostenen que la seva música té per objecte relacionar el conscient amb l'inconscient, cosa que és especialment certa quan, a més de melodies, hi ha una repetició meditativa i rítmica de tornades clau. Igual que d'altres molts fenòmens del *New Age*, algunes d'aquestes músiques es proposen com una introducció a aquest moviment, però la majoria tenen senzillament una finalitat comercial o artística.

Neopaganisme. Terme rebutjat sovint per aquells a qui s'aplica. Es refereix a un corrent que segueix un camí paral·lel al del *New Age* i amb el qual se sol relacionar. En l'onada reaccionària contra les religions tradicionals, especialment contra l'herència judeocristiana d'occident, són molts els qui han adreçat la mirada a les antigues religions indígenes, tradicionals, paganes. Es considera que tot el que va precedir el cristianisme era més a la mida de l'esperit de la terra i de la nació, o que era una forma pura de la religió natural, en contacte amb les forces de la naturalesa, sovint matriarcal, màgica o xamànica. Segons diuen, la humanitat serà més sana si retorna al cicle natural de les festes (agrícoles) i a

l'afirmació general de la vida. Algunes religions "neopaganes" són reconstruccions recents que tenen una relació discutible amb les formes originals, particularment en els casos en què estan dominades per components ideològics moderns com l'ecologia, el feminisme o, en casos estranys, pels mites de puresa racial.¹⁰⁵

Ocultisme. El coneixement ocult (amagat) i les forces de la ment i la naturalesa es troben a la base de les creences i pràctiques vinculades a una suposada "filosofia perenne" oculta, derivada, d'una banda, de la màgia i l'alquímia grega antiga i, de l'altra, de la mística jueva. Es mantenen ocultes mitjançant un codi secret imposat als iniciats en els grups i les societats que conserven el coneixement i les tècniques que impliquen. Al segle XIX, l'espiritisme i la Societat Teosòfica van introduir noves formes d'ocultisme que, al seu torn, han influït en diversos corrents del *New Age*.

Panteisme (del grec *pan* = "tot" + *theós* = "Déu"). És la creença que tot és Déu o, en ocasions, que tot està en déu i déu està en tot (panenteisme). Tot element de l'univers és diví, i la divinitat és present per igual en tot. En aquesta visió no hi té cabuda Déu com un ésser distint en el sentit del teisme clàssic.

Parapsicologia. Tracta de coses com la percepció extrasensorial, la telepatia mental, la telequinèsia, el guariment psíquic i la comunicació amb esperits mitjançant mèdiums o el *channeling*. Malgrat les dures crítiques dels científics, la parapsicologia ha anat creixent i encaixa perfectament en la mentalitat popular de determinats sectors del *New Age*, segons la qual els éssers humans tenen habilitats psíquiques extraordinàries, encara que sovint en un estadi poc desenvolupat.

Pensament Nou. Moviment religiós del segle XIX fundat als Estats Units d'Amèrica. Tenia l'origen en l'idealisme, del qual era una forma popularitzada. Es deia que Déu era completament bo i que el mal era una mera il·lusió; la realitat bàsica era la ment. Com que és la ment la que causa els esdeveniments de la pròpia vida, l'individu ha d'assumir la responsabilitat última sobre cada un dels aspectes de la seva situació.

Pensament Positiu. Convicció que les persones poden canviar la realitat física o les circumstàncies externes alterant la seva actitud mental, pensant de manera positiva i constructiva. A vegades, és una manera de percebre conscientment creences inconscients que determinen la nostra situació vital. Als adeptes del Pensament Positiu se'ls promet salut, integritat i fins i tot immortalitat.

Psicologia Profunda. És l'escola de psicologia fundada per C. G. Jung, antic deixeble de Freud. Jung reconeixia que la religió i els temes espirituals eren importants per a la integritat i la salut. La interpretació dels somnis i l'anàlisi dels arquetips van ser elements clau del seu mètode. Els arquetips són formes que pertanyen a l'estructura heretada de la psique humana. Apareixen en els temes o imatges recurrents dels somnis, fantasies, mites i contes de fades.

Rebirthing (v. *Renéixer*)

Reencarnació. En el context del *New Age*, la reencarnació està vinculada al concepte de l'evolució ascendent fins a convertir-se en un ésser diví. A diferència de religions de la Índia, o derivades, el *New Age* concep la reencarnació com el progrés de l'ànima individual cap a un estat més perfecte. El que es reencarna és essencialment alguna cosa immaterial o espiritual; més exactament, és la consciència, l'espurna d'energia que en la persona comparteix l'energia còsmica o "crística". La mort no és sinó el pas de l'ànima d'un cos a un altre.

Renéixer. Al principi dels anys setanta, Leonard Orr va descriure el renéixer (*rebirthing*) com un procés mitjançant el qual una persona pot identificar i aïllar àrees de la seva consciència sense resoldre i que són origen dels seus problemes actuals.

Rosacreus. Són grups ocults occidentals relacionats amb l'alquímia, l'astrologia, la teosofia i les interpretacions cabalístiques de la Sagrada Escripura. La Fraternitat dels Rosacreu va contribuir al renaixement de l'astrologia al segle XX, mentre que l'Antiga i Mística Ordre de la *Rosae Crucis* (AMORC) va vinculava l'èxit a una suposada capacitat per materialitzar les imatges mentals de salut, riquesa i felicitat.

Teosofia. Terme antic, que es referia originalment a una espècie de mística. Se l'ha relacionat amb els gnòstics i els neoplatònics grecs, amb el Mestre Eckhart, Nicolau de Cusa i Jacob Boehme. La Societat Teosòfica, fundada per Helena Petrovna Blavatsky i altres el 1875, va donar gran importància al terme. La mística teosòfica tendeix al monisme, accentua la unitat essencial dels components espirituals i materials de l'univers. Busca també les forces ocultes responsables de la interacció entre la matèria i l'esperit, de manera que la ment humana i la divina s'acabin trobant. És aquí on la teosofia ofereix la redempció mística o la il·luminació.

Transcendentalisme. Moviment d'escriptors i pensadors del segle XIX de Nova Anglaterra, que compartien un conjunt idealista de creences en la unitat essencial de la creació, la bondat innata de la persona humana i la superioritat de la intuïció enfront de la lògica i l'experiència per descobrir les veritats més profundes. La figura principal és Ralph Waldo Emerson, que es va apartar del cristianisme ortodox i, a través dels Unitaris, va passar a un nou misticisme natural que integrava conceptes de l'hinduisme amb d'altres de caràcter popular americà, com ara l'individualisme, la responsabilitat personal i la necessitat de triomfar.

Xamanisme. Pràctiques i creences vinculades a la comunicació amb els esperits de la naturalesa i amb els esperits dels morts mitjançant la possessió ritual del xaman (per part dels esperits), als quals aquest serveix de mèdiu. L'atractiu d'aquestes pràctiques en els cercles del *New Age* és degut al fet que fan èmfasi en l'harmonia amb les forces de la naturalesa i en la sanació. A això s'afegeix també una imatge "romàntica" de les religions indígenes i de la seva proximitat a la terra i a la naturalesa.

Wicca. Antic terme anglès per designar les bruixes, aplicat a un ressorgiment neopagà d'alguns elements de la màgia ritual. Encunyat l'any 1939 per Gerhard Gardner a Anglaterra, es basava en alguns textos erudits, segons els quals la bruixeria europea medieval era una antiga religió natural perseguida pels cristians. Amb el nom "The Craft", es va estendre ràpidament als Estats Units durant els anys seixanta, on es va vincular amb l'"espiritualitat de les dones".

7.3. Llocs clau del *New Age*

Esalen. Comunitat fundada a Big Sud, Califòrnia, l'any 1962, per Michael Murphy i Richard Price, l'objectiu fonamental de la qual era assolir l'autorealització de l'ésser mitjançant el nudisme, les visions i la "medicina suau". S'ha convertit en un dels centres més importants del Moviment del Potencial Humà i ha difós les seves idees respecte a la medicina holística en el món de l'educació, la política i l'economia. Porta a terme aquesta tasca mitjançant cursos sobre religió comparada, mitologia, misticisme, meditació, psicoteràpia, expansió de la consciència, etc. Juntament amb Findhorn, es considera el punt clau del creixement de la consciència d'Aquari. L'Institut Soviètic-Americà d'Esalen va cooperar amb funcionaris soviètics en el Projecte de promoció de la salut.

Findhorn. Aquesta comunitat agrícola holística iniciada per Peter i Eileen Caddy va aconseguir el creixement de plantes enormes mitjançant mètodes no convencionals. La fundació de la comunitat Findhorn a Escòcia l'any 1965 va constituir una fita important en el moviment que porta l'etiqueta de *New Age*. De fet, "es va considerar que Findhorn n'encarnava les principals idees de transformació". La recerca d'una consciència universal, l'ideal de l'harmonia amb la naturalesa, la visió d'un món transformat i la pràctica del *channeling*, tots ells elements clau del Moviment del *New Age*, eren presents a Findhorn des de la seva fundació. L'èxit d'aquesta comunitat la va dur a convertir-se en model i inspiració d'altres grups, com ara les alternatives de Londres, d'Esalen a Big Sud, Califòrnia, i el Centre Obert i l'Institut Omega de Nova York.¹⁰⁶

Forest Verità. Comunitat utòpica prop d'Ascona, Suïssa. Des de final del segle XIX es punt de trobada dels exponents europeus i americans de la contracultura en àmbits com ara la política, la psicologia i l'ecologia. Hi tenen lloc cada any des de 1933 les conferències Eranos, que apleguen grans il·lustrats del *New Age*. Els seus anuaris manifesten clarament la intenció de crear una religió mundial integrada.¹⁰⁷ És fascinant veure la llista dels qui s'han reunit a Forest Verità al llarg dels anys.

8. RECURSOS

8.1. Documents del Magisteri de l'Església Catòlica

JOAN PAU II, *Al·locució als bisbes nord-americans de Kansas, Missouri i Nebraska a la seva visita "ad limina"*, 28 de maig de 1993.

CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Carta als bisbes de l'Església Catòlica sobre alguns aspectes de la meditació cristiana (Orationis Formas)*, Ciutat del Vaticà: Libreria Editrice Vaticana, 1989.

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL, *Algunes qüestions actuals de escatologia*, 1992, n. 9-10 (sobre la reencarnació).

COMISSIÓ TEOLÒGICA INTERNACIONAL, *Algunes qüestions sobre la teologia de la Redempció*, 1995, I.29 i II.35-36

COMITÈ PER A LA CULTURA DE LA CONFERÈNCIA EPISCOPAL ARGENTINA, *Davant d'una New Age. Repte a la pastoral a l'horitzó de la nova evangelització*, 1993.

COMISSIÓ TEOLÒGICA IRLANDESA, *A New Age of the Spirit? A Catholic Response to the New Age Phenomenon*, Dublín, 1994.

Godfried DANNEELS, *Au-delà de la mort: réincarnation et resurrection*, Carta pastoral, Pasqua de 1991.

Godfried DANNEELS, *Le Christ ou le Verseau?*, Carta pastoral, 1990.

Carlo MACCARI, "La 'mistica cosmica' del *New Age*", a: *Religioni e Sette nel Mondo* 1996/2.

Carlo MACCARI, *El New Age di fronte alla fede cristiana*, Torí: LDC, 1994.

Edward Anthony MCCARTHY, *The New Age Movement*, Instrucció pastoral, 1992.

Paul POUPARD, *Felicità e fede cristiana*, Casale Monferrato: Piemme, 1992.

Joseph RATZINGER, "Situació actual de la fe i la teologia", Guadalajara, maig de 1996, *L'Osservatore Romano*, 1 de novembre de 1996.

Norberto RIVERA CARRERA, *Instrucció pastoral sobre el New Age*, 7 de gener de 1996.

Christoph von SCHÖNBORN, *Risurrezione i reincarnazione*, Casale Monferrato: Piemme, 1990,

J. Francis STAFFORD, "Il movimento *New Age*", *L'Osservatore Romano*, 30 d'octubre de 1992.

GRUP DE TREBALL SOBRE NOUS MOVIMENTS RELIGIOSOS, CIUTAT DEL VATICÀ (ed.), *Sectas y nuevos movimientos religiosos. Antología de documentos de la Iglesia Católica*, Santafé de Bogotá: CELAM, 1996.

8.2. Estudis cristians

Michel ANGLARÈS, *Nouvel Age et Foi Chrétienne*, Paris: Centurion, 1992.

Raúl BERZOSA MARTÍNEZ, *New Age y cristianismo. Entre el diálogo y la ruptura*, Madrid: BAC, 1995.

André FORTIN, *Les Galeries du Nouvel Age: un chrétien s'y promène*, Ottawa: Novalis, 1993.

GRUP DE TREBALL ECUMÈNIC "NEUE RELIGIÖSE BEWEGUNGEN IN DER SCHWEIZ", *New Age - Aus christlicher Sicht*, Freiburg: Paulusverlag, 1987.

Claude LABRECQUE, *Une religion américaine. Pistes de discernement chrétien sur les courants populaires du "Nouvel Age"*, Mont-real: Médiaspaul, 1994.

THE METHODIST FAITH AND ORDER COMMITTEE, *The New Age Movement Report to Conference 1994*.

Aidan NICHOLS, "The *New Age Movement*", a: *The Month*, març de 1992, pàg. 84-89.

Alessandro OLIVIERI PENNESI, *Il Cristo del New Age. Indagine critica*, Ciutat del Vaticà: Libreria Editrice Vaticana, 1999.

Mitch PACWASJ, *Catholics and the New Age. How Good People are being drawn into Jungian Psychology, the Enneagram and the New Age of Aquarius*, Ann Arbor MA: Servant, 1992.

John SALIBA, *Christian Responses to the New Age Movement. A Critical Assessment*, Londres: Chapman, 1999.

Josef SÜDBRACKSJ, *Neue Religiosität - Herausforderung für die Christen*, Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag, 1987.

"Theologie für Laien", Secretariat, Faszination Esoterik, Zurich, 1996.

David TOOLAN, *Facing West from California's Shores. A Jesuit's Journey into New Age Consciousness*, Nova York: Crossroad, 1987.

Juan Carlos URREA VIERA, "New Age". *Visión histórico-doctrinal i principales desafíos*, Santafé de Bogotá: CELAM, 1996.

Jean VERNETTE, "L'avventura spirituale dei figli dell'Acquario", a: *Religioni i sette nel Mondo*, 1996.

Jean VERNETTE, *Jésus dans la nouvelle religiosité*, Paris: Desclée, 1987.

Jean VERNETTE, *Le New Age*, París: POF, 1992.

9 BIBLIOGRAFIA GENERAL

9.1. Alguns llibres del New Age

William BLOOM, *The New Age. An Anthology of Essential Writings*, Londres: Rider, 1991.

Fritjof CAPRA, *The Tao of Physics: An Exploration of the Parallels between Modern Physics and Eastern Mysticism*, Berkeley: Shambhala, 1975.

Fritjof CAPRA, *The Turning Point: Science, Society and the Rising Culture*, Toronto: Bantam, 1983.

Benjamin CREME, *The Reappearance of Christ and the Masters of Wisdom*, Londres: Tara Press, 1979.

Marilyn FERGUSON, *The Aquarian Conspiracy. Personal and Social Transformation in Our Time*, Los Angeles: Tarcher, 1980.

Chris GRISCOM, *Ecstasy is a New Frequency: Teachings of the Light Institute*, Nova York: Simon & Schuster, 1987.

- Thomas KUHN, *La estructura de las revoluciones científicas*, México: FCE .
- David SPANGLER, *The New Age Vision*, Forres: Findhorn Publications, 1980.
- David SPANGLER, *Revelation: The Birth of a New Age*, San Francisco: Rainbow Bridge, 1976.
- David SPANGLER, *Towards a Planetary Vision*, Forres: Findhorn Publications, 1977.
- David SPANGLER, *The New Age*, Issaquah: The Morningtown Press, 1988.
- David SPANGLER, *The Rebirth of the Sacred*, Londres: Gateway Books, 1988.
- 9.2. Obres històriques, descriptives i analítiques**
- Christoph BOCHINGER, *"New Age" und moderne Religion: Religionswissenschaftliche Untersuchungen*, Gütersloh: Kaiser, 1994.
- Bernard Franck, *Lexique du Nouvel-Age*, Limoges: Droguet-Ardant, 1993.
- Hans GASPER, Joachim MÜLLERAND, Friederike VALENTIN, *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen. Fakten, Hintergründe, Klärungen*, edició actualitzada, Freiburg-Basilea-Viena: Herder, 2000. Vegeu, entre d'altres, els articles "New Age" de Christoph Schorsch, Karl R. Essmann i Medard Kehl, i "Reinkarnation" de Reinhard Hümmel.
- Manuel GUERRA GÓMEZ, *Diccionario enciclopédico de las sectas*, s. v. "New Age", Madrid, 1998, pàg. 617-632.
- Manabu HAGA, Robert J. KISALA (ed.), "The New Age in Japan", a: *Japanese Journal of Religious Studies*, tardor de 1995, vol. 22, n. 3 i 4.
- Wouter HANEGRAAFF, *New Age Religion and Western Culture. Esotericism in the Mirror of Nature*, Leiden-Nova York-Colònia: Brill, 1996. Conté molta bibliografia.
- Paul HEELAS, *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*, Oxford: Blackwell, 1996.
- Massimo INTROVIGNE, *New Age & Next Age*, Casale Monferrato: Piemme, 2000.
- Michel LACROIX, *L'ideologia del New Age*, Milà: Il Saggiatore, 1998.
- J. Gordon MELTON, *New Age Encyclopedia*, Detroit: Gale Research Inc, 1990.
- Elliot MILLER, *A Crash Course in the New Age*, Eastbourne: Monarch, 1989.
- Georges MINOIS, *Histoire de l'athéisme*, París: Fayard, 1998.
- Arild ROMARHEIM, *The Aquarian Christ. Jesus Christ as Portrayed by New Religious Movements*, Hong Kong: Good Tiding, 1992.
- Hans-Jürgen RUPPERT, *Durchbruch zur Innenwelt. Spirituelle Impulse aus New Age und Esoterik in kritischer Beleuchtung*, Stuttgart: Quell Verlag, 1988.
- Edwin SCHUR, *The Awareness Trap. Self-Absorption instead of Social Change*, Nova York: McGraw Hill, 1977.
- Rodney STARK, William Sims BAINBRIDGE, *The Future of Religion. Secularisation, Revival and Cult Formation*, Berkeley: University of California Press, 1985.
- Steven SUTCLIFFE, Marion BOWMAN (ed.), *Beyond the New Age. Exploring Alternative Spirituality*, Edimburg: Edinburgh University Press, 2000.
- Charles TAYLOR, *Sources of the Self. The Making of the Modern Identity*, Cambridge: Cambridge University Press, 1989.
- Charles TAYLOR, *The Ethics of Authenticity*, Londres: Harvard University Press, 1991.
- Ennio VALLES .v. d., "Psicologia e energias da mente: teorias alternativas", a: *A Igreja Católica diante do pluralismo religioso do Brasil (III). Estudos da CNBB n. 71*, São Paulo: Paulus, 1994.
- WORLD COMMISSION ON CULTURE AND DEVELOPMENT, *Our Creative Diversity. Report of the World Commission on Culture and Development*, París: UNESCO, 1995.

M. YORK, "The New Age Movement in Great Britain", a: *Syzygy. Journal of Alternative Religion and Culture*, 1:2-3 (1992), Stanford CA.

NOTES

(1) Paul HEELAS, *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*. Oxford: Blackwell, 1966, p. 137.

(2) Cf. P. Heelas, *op. cit.*, p. 164 i seg.

(3) Cf. P. Heelas, *op. cit.*, p. 173.

(4) Cf. JOAN PAU II, Carta encíclica *Dominum et vivificantem* (18 de maig de 1986), 53.

(5) Cf. Gilbert MARKUSO.P., "Celtic Schmeltic" (1), a: *Spirituality*, vol. 4, novembre-desembre de 1998, n. 21, p. 379-383, i (2) a *Spirituality*, vol. 5, gener-febrer de 1999, n. 22, p. 57-61.

(6) JOAN PAU II, *Cruzando el umbral de la esperanza*, Barcelona: Plaza & Janés, 1994, p. 103-104.

(7) Cf. especialment Massimo INTROVIGNE, *New Age & Next Age*, Casale Monferrato: Piemme, 2000.

(8) M. INTROVIGNE, *op. cit.*, p. 267.

(9) Cf. Michel LACROIX, *L'ideologia del New Age*, Milà: Il Saggiatore, 1998, p. 86. La paraula "secta" s'usa aquí no en sentit pejoratiu, sinó més aviat per denotar un fenomen sociològic.

(10) Cf. Wouter J. HANEGRAAFF, *New Age Religion and Western Culture. Esotericism in the Mirror of Secular Thought*, Leiden-Nova York-Colònia: Brill, 1996, p. 377 *et passim*.

(11) Cf. Rodney STARKAND, William Sims BRAINBRIDGE, *The Future of Religion. Secularisation, Revival and Cult Formation*, Berkeley: University of Califòrnia Press, 1985.

(12) Cf. M. LACROIX, *op. cit.*, p. 8.

(13) El curs suís "Theologie für Laien" titulat *Faszination Esoterik* ho planteja amb claredat. Cf. "Kursmappe 1 - New Age und Esoterik", text acompanyat de diapositives, p. 9.

(14) El terme ja apareix al títol de *The New Age Magazine*, publicat per l'Antic Ritu Maçònic Escocès Acceptat en la jurisdicció meridional dels Estats Units d'Amèrica, que es remunta a 1900. Cf. M. YORK, "The New Age Movement in Great Britain", a: *Syzygy. Journal of Alternative Religion and Culture*, 1:2-3 (1992), Stanford CA, p. 156, nota 6. La datació exacta i la naturalesa del canvi al *New Age* són interpretades de maneres distintes segons els diferents autors. Les

estimacions per a aquesta data oscil·len entre el 1967 i el 2376.

(15) A final de 1977, Marilyn Ferguson va enviar un qüestionari a 210 "persones compromeses en la transformació social", que també anomena "conspiradors d'Aquari". És interessant el següent: "Quan es demanava als enquestats que donessin el nom dels individus les idees dels quals els havien influït, bé a través del contacte personal, bé per mitjà dels seus escrits, els més esmentats, per ordre de freqüència, van ser: Pierre Teilhard de Chardin, C. G. Jung, Abraham Maslow, Carl Rogers, Aldous Huxley, Roberto Assagioli i J. Krishnamurti. També s'hi esmenten sovint: Paul Tillich, Hermann Hesse, Alfred North Whitehead, Martin Buber, Ruth Benedict, Margaret Mead, Gregory Bateson, Tarthang Tulku, Alan Watts, Sri Aurobindo, Swami Muktananda, D. T. Suzuki, Thomas Merton, Willis Harman, Kenneth Boulding, Elise Boulding, Erich Fromm, Marshall McLuhan, Buckminster Fuller, Frederic Spiegelberg, Alfred Korzybski, Heinz von Foerster, John Lilly, Werner Erhard, Oscar Ichazo, Maharishi Mahesh Yogi, Joseph Chilion Pearce, Karl Pribram, Gardner Murphy i Albert Einstein": *The Aquarian Conspiracy. Personal and Social Transformation in Our Time*, Los Angeles: Tarcher, 1980, p. 50 (nota 1) i p. 434.

(16) W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 520

(17) COMISSIÓ TEOLÒGICA IRLANDESA, *A New Age of Spirit? A Catholic Response to the New Age Phenomenon*, Dublín, 1994, cap. 3.

(18) Cf. *La estructura de las revoluciones científicas*, México: FCE, 1995.

(19) Cf. Alessandro OLIVIERI PENNESI, *Il Cristo del New Age. Indagine critica*, Ciutat del Vaticà: Llibreria Editrice Vaticana, 1999, *passim*, però especialment les p. 11-34. Vegeu també la secció 4 *infra*.

(20) És bo recordar la lletra d'aquesta cançó, que es va gravar immediatament a les ments de tota una generació, tant a l'Amèrica del Nord com a l'Europa occidental: "When the Moon is in the Seventh House, and Jupiter aligns with Mars, then Peace will guide the Planets, and Love will steer the Stars. This is the dawning of the Age of Aquarius... Harmony and understanding, sympathy and trust abounding; No more falsehoods or derision -golden living, dreams of visions, mystic crystal revelation, and the mind's true liberation. Aquarius..."

(21) Paul HEELAS, *op. cit.*, p. 1 i s. La publicació d'agost de 1978 de la Coalició Cristiana de Berkeley ho expressa d'aquesta manera: "Fa exactament deu anys l'espiritualitat *funky*, a força de drogues dels *hippies*, i la mística dels *yogis* occidentals es limitaven a la contracultura. Avui dia, ambdues s'han obert camí en el corrent fonamental de la nostra mentalitat cultural. La ciència, les professions de la salut, les arts, per no esmentar la psicologia i la religió, estan totes compromeses en una reconstrucció fonamental de les seves premisses bàsiques". Citat a Marilyn FERGUSON, *The Aquarian Conspiracy. Personal and Social Transformation in Our Time*, Los Angeles: Tarchner, 1980, p. 370 i seg.

(22) Cf. Chris GRISCOM, *Ecstasy is a New Frequency: Teachings of the Light Institute*, Nova York: Simon & Schuster, 1987, p. 82.

(23) Vegeu el glossari de termes, § 7.2 Glossari escollit.

(24) Cf. W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, cap. 15 ("The Mirror of Secular Thought"). El sistema de correspondències està heretat clarament de l'esoterisme tradicional, però té un significat nou per als qui segueixen (conscientment o no) Swedenborg. Mentre que per a la doctrina esotèrica tradicional cada element natural posseïa al seu interior la vida divina, per a Swedenborg la naturalesa és un reflex mort del món espiritual viu. Aquesta idea està molt àrrelada en el cor de la visió postmoderna d'un món desencantat i en els diversos intents per "re-encantar-lo". Blavatsky va rebutjar les correspondències i Jung va relativitzar molt la causalitat a favor de la cosmovisió esotèrica de les correspondències.

(25) W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 54-55.

(26) Cf. Reinhard HÜMMEL, "Reinkarnation", a: Hans GASPER, Joachim MÜLLER, Friederike VALENTIN (ed.), *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen. Fakten, Hintergründe, Klärungen*, Freiburg-Basilea-Viena: Herder, 2000, p. 886-893.

(27) Michael FUSS, "New Age and Europe. A Challenge for Theology", a: *Mission Studies*, vol. VIII-2, 16, 1991, p. 192.

(28) *Ibid.*, *loc. cit.*

(29) *Ibid.*, p. 193.

(30) *Ibid.*, p. 199.

(31) CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Carta als bisbes de l'Església Catòlica sobre alguns aspectes de la meditació cristiana*

(*Orationis Formas*), 1989, 14. Cf. *Gaudium et spes*, 19; *Fides et ratio*, 22.

(32) W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 448 i seg. Els objectius estan citats segons la versió definitiva (1896); les versions anteriors subratllaven la irracionalitat del "fanatisme" i la urgència de promoure una educació no sectària. Hanegraaff cita la descripció que fa J. Gordon Melton de la religió del *New Age* com a arrelada en la tradició "ocult-metafísica" (*ibid.*, p. 455).

(33) W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 513.

(34) Thomas M. KING SJ, "Jung and Catholic Spirituality", a: *America*, 3 d'abril de 1999, p. 14. L'autor assenyalava que els devots del *New Age* "citen passatges que tracten del Ching, l'astrologia i el Zen, mentre que els catòlics citen passatges que tracten dels místics cristians, la litúrgia i el valor psicològic del sagrament de la reconciliació" (p. 12). També inclou una llista de personalitats i institucions espirituals clarament inspirades i guiades per la psicologia de Jung.

(35) Cf. W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 501 i seg.

(36) C. J. JUNG, *Wandlungen und Symbole der Libido*, citat a HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 503.

(37) Sobre aquest punt, cf. Michael SCHOOYANS, *L'Évangile face au désordre mondial*, amb un prefaci del cardenal Joseph Ratzinger, París: Fayard, 1997.

(38) Citat a *The True and the False New Age. Introductory Ecumenical Notes*, de la Comunitat Maranatha, Manchester: Maranatha, 1933, 8.10; no s'especifica la numeració original de les pàgines.

(39) Michel LACROIX, *L'Ideologia del New Age*, Milà: Il Saggiatore, 1998, p. 84 i seg.

(40) Cf. l'apartat sobre les idees de David Spangler en *Actualité des religions* n. 8, setembre de 1999, p. 43.

(41) M. FERGUSON, *op. cit.*, p. 407.

(42) *Ibid.*, p. 411.

(43) "Ser americà... és precisament imaginar una destinació més que heretar-la. Sempre hem estat habitants del mite més que de la història": Leslie FIEDLER, citat a M. FERGUSON, *op. cit.*, p. 142.

(44) Cf. P. HEELAS, *op. cit.*, p. 173 i seg.

(45) David SPANGLER, *The New Age*, Issaquah: Morningtown Press, 1988, p. 14.

(46) P. HEELAS, *op. cit.*, p. 168.

(47) Vegeu el prefaci al llibre de Michel SCHOOYANS, *L'Évangile face au désordre mondial*, escrit pel cardenal Joseph Ratzinger, París: Fayard, 1997. La cita està traduïda de

- l'italià, *Il nuovo disordine mondiale*, Cinisello Balsamo: San Paolo, 2000, p. 6.
- (48) Cf. *Our Creative Diversity*. Informe de la Comissió Mundial de Cultura i Desenvolupament, París: UNESCO, 1995, que il·lustra la importància que es confereix a la celebració i promoció de la diversitat.
- (49) Cf. Christoph BOCHINGER, *"New Age" und moderne Religion: Religionswissenschaftliche Untersuchungen*, Gütersloh: Kaiser, 1994, especialment el capítol 3.
- (50) Les limitacions d'aquestes tècniques que, tanmateix, no són oració es discuteixen més endavant, § 3.4. Mística cristiana i mística *New Age*.
- (51) Cf. Carlo MACCARI, "La 'mística cosmica' del *New Age*", a *Religioni i sette nel mondo*, 1996.
- (52) Jean VERNETTE, "L'avventura spirituale dei figli dell'Acquario", a *Religioni i sette nel mondo*, 1996, p. 42 i seg.
- (53) J. VERNETTE, *loc. cit.*
- (54) Cf. J. Gordon MELTON, *New Age Encyclopedia*, Detroit: Gale Research, 1990, pàg. xiii-xiv.
- (55) David SPANGLER, *The Rebirth of the Sacred*, Londres: Gateway Books, 1984, p. 78 i seg.
- (56) David SPANGLER, *The New Age*, Issaquah: Morningtown Press, 1988, p. 13 i seg.
- (57) JOAN PAU II, Carta apostòlica *Tertio Millenio Adveniente* (10 de novembre de 1994), 9.
- (58) Matthew FOX, *The Coming of the Cosmic Christ. The Healing of Mother Earth and the Birth of a Global Renaissance*, San Francisco: Harper & Row, 1988, p. 135.
- (59) Cf. el document publicat pel Comitè per a la Cultura de la Conferència Episcopal Argentina *Frente a una New Age. Desafío a la pastoral en el horizonte de la Nueva Evangelización*, 1993.
- (60) CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Orationis Formas*, 23.
- (61) *Ibid.*, 3. Vegeu les seccions sobre la meditació i l'oració contemplativa a *Catecismo de la Fe Cristiana*, 2705-2719.
- (62) Cf. *Orationis Formas*, 13.
- (63) Cf. Brendan PELPHREY, "I said, you are Gods. Orthodox Christian Theosis and Deification in the New Religious Movements" a *Spirituality East and West*, Pasqua de 2000, n. 13.
- (64) Adrian SMITH, *God and the Aquarian Age. The new era of the Kingdom*, Great Wakering: McCrimmons, 1990, p. 49.
- (65) Cf. Benjamin CREME, *The Reappearance of Christ and the Masters of Wisdom*, Londres: Tara Press, 1979, p. 116.
- (66) Cf. Jean VERNETTE, *Le New Age*, París: POF, 1992 (Collection Encyclopédique Que sais-je?), p. 14.
- (67) *Catecisme de l'Església Catòlica*, 52.
- (68) Cf. Alessandro OLIVIERI PENNESI, *Il Cristo del New Age*. Indagine Critica, Ciutat del Vaticà: Llibreria Editrice Vaticana, 1999, especialment les pàgines 13-34. La llista de punts comuns és a la p. 33.
- (69) Credo de Nicea-Constantinoble.
- (70) Michel LACROIX, *L'Ideologia del New Age*, Milà: Il Saggiatore, 1998, p. 74.
- (71) *Ibid.*, p. 68.
- (72) Edwin SCHUR, *The Awareness Trap. Self-Absorption instead of Social Change*, Nova York: McGraw Hill, 1977, p. 68.
- (73) Cf. *Catecisme de l'Església Catòlica*, 355-383.
- (74) Cf. Paul HEELAS, *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*, Oxford: Blackwell, 1996, p. 161.
- (75) *A Catholic Response to the New Age Phenomenon*, Comissió Teològica Irlandesa 1994, cap. 3.
- (76) CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Orationis Formas*, 3.
- (77) *Ibid.*, 7.
- (78) William BLOOM, *The New Age. An Anthology of Essential Writings*, Londres: Rider, 1991, p. xvi.
- (79) *Catecisme de l'Església Catòlica*, 387.
- (80) *Ibid.*, 1849.
- (81) *Ibid.*, 1850.
- (82) JOAN PAU II, Carta apostòlica *Salvifici doloris* sobre el sofriment humà (11 de febrer de 1984), 19.
- (83) Cf. David SPANGLER, *The New Age*, *op. cit.*, p. 28.
- (84) Cf. JOAN PAU II, Carta encíclica *Redemptoris Missio* (7 de desembre de 1990) 6, 28, i la Declaració de la Congregació per a la Doctrina de la Fe *Dominus Jesus* (6 d'agost de 2000), 12.
- (85) Cf. R. RHODES, *The Counterfeit Christ of the New Age Movement*, Grand Rapids: Baker, 1990, p. 129.
- (86) Helen BERGINO. P., "Living One's Truth", a *The Furrow*, gener de 2000, p. 12.
- (87) *Ibid.*, p. 15.
- (88) Cf. Paul HEELAS, *op. cit.*, p. 138.
- (89) Elliot MILLER, *A Crash Course in the New Age*. Eastbourne: Monarch, 1989, p. 122. Per a una documentació sobre la postura

vehementment anticristiana de l'espíritisme, cf. R. Laurence MOORE, "Spiritualism", a Edwin S. GAUSTAD (ed.), *The Rise of Adventism: Religion and Society in Mid-Nineteenth-Century America*, Nova York, 1974, p. 79-103, i també R. Laurence MOORE, *In Search of White Crows: Spiritualism, Parapsychology, and American Culture*, Nova York: Oxford University Press, 1977.

(90) Cf. JOAN PAU II, Carta encíclica *Fides et ratio* (14 de setembre de 1998), 36-48.

(91) Cf. JOAN PAU II, *Al·locució als bisbes nord-americans d'Iowa, Kansas, Missouri i Nebraska en la seva visita "ad limina"*, 28 de maig de 1993.

(92) Cf. JOAN PAU II, Exhortació apostòlica postsinodal *Ecclesia in Africa*, 103. El Consell Pontifici per a la Cultura ha publicat una guia que conté una llista d'aquests centres d'arreu del món: *Centres Culturals Catòlics* (3a edició, Ciutat del Vaticà, 2001).

(93) Cf. CONGREGACIÓ PER A LA DOCTRINA DE LA FE, *Orationis Formas*, i § 3 *supra*.

(94) Aquest és un camp on la falta d'informació pot desorientar els responsables de l'educació per raó dels grups que tenen un programa que és realment contrari al missatge de l'Evangelí. És el cas particularment dels col·legis i escoles, on els joves, plens de curiositat i obligats a escoltar, constitueixen una presa fàcil i un objectiu ideal per al comerç ideològic. Cf. la cridada d'atenció a Massimo INTROVIGNE, *New Age & Next Age*, Casale Monferrato: Piemme, 2000, p. 277 i seg.

(95) Cf. J. BADEWIEN, "Antroposofia", a H. WALDENFELS (ed.) *Nuovo Dizionario delle Religioni*, Cinisello Balsamo: San Paolo, 1993, p. 41.

(96) Cf. Raúl BERZOSA MARTÍNEZ, *New Age y cristianismo*, Madrid: BAC, 1995, p. 214.

(97) Helen PALMER, *The Enneagram*, Nova York: Harper-Row, 1989.

(98) Cf. el document del Comitè per a la Cultura de la Conferència Episcopal Argentina, *op. cit.*

(99) 2 J. GERNET, a: J.-P. VERNANTET al., *Divination et rationalité*, París: Seuil, 1974, p. 55.

(100) Cf. Susan GREENWOOD, "Gender and Power in Magical Practices", a Steven SUTCLIFFEY, Marion BOWMAN (ed.), *Beyond New Age. Exploring Alternative Spirituality*, Edimburg: Edinburgh University Press, 2000, p. 139.

(101) Cf. M. FUSS, *op. cit.*, p. 198-199.

(102) Cf. C. MACCARI, *La "New Age" di fronte alla fede cristiana*, LeumannTorino: LDC, 1994, p. 168.

(103) Cf. W. J. HANEGRAAFF, *op. cit.*, p. 283-290.

(104) Per a un estudi breu però aclaridor del Moviment del Potencial Humà, vegeu Elizabeth PUTTIK, "Personal Development: the Spiritualisation and Secularisation of the Human Potential Movement", a Steven SUTCLIFFEY, Marion BOWMAN (ed.), *Beyond New Age. Exploring Alternative Spirituality*, Edimburg: Edinburgh University Press, 2000, p. 201-219.

(105) Sobre aquest últim punt, tan delicat, vegeu l'article "Neonazismus" d'Eckhard TÜRKEN, Hans GASPER, Joachim MÜLLER, Friederike VALENTIN (ed.), *Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen. Fakten, Hintergründe, Klärungen*, Freiburg-Basilea-Viena: Herder, 2000, p. 726.

(106) Cf. John SALIBA, *Christian Responses to the New Age Movement. A Critical Assessment*, Londres: Geoffrey Chapman, 1999, p. 1.

(107) Cf. M. FUSS, *op. cit.*, p. 195-196.